

Załącznik nr 3 do DR 273A/2024
 Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
 Konserwatora Zabytków w Kielcach
 dnia 28.05.2024
 Znak 2024.B.5142.154.2024
 Świętokrzyski Wojewódzki
 Konserwator Zabytków w Kielcach
J. Modras
 mgr Joanna Modras

ul. Targowa 18/904, 25-520 Kielce

tel. 668-695-925 / 506-697-721; e-mail: structurestudio@structurestudio.pl

STADIUM:	EKSPERTYZA TECHNICZNO-BUDOWLANA				
TYTUŁ DOKUMENTACJI:	KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU				
ADRES BUDOWY:	JEDNOSTKA EWID.: 261301_2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBRĘB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO				
ZLECENIODAWCA/ INWESTOR:	PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko				
Zakres opracowania - Branża	Autorzy opracowania		Nr uprawnień	Podpis	Data
KONSTRUKCYJNO-BUDOWLANA	Opracował:	mgr inż. Paweł Frąckiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 (specjalność konstr.-bud.)	<i>[Signature]</i>	04-2024
KONSTRUKCYJNO-BUDOWLANA	Opracował:	mgr inż. Sławomir Rogowski	SWK/0129/POOK/09 (specjalność konstr.-bud.)	<i>[Signature]</i>	04-2024
KONSTRUKCYJNO-BUDOWLANA	Opracował:	inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWOK/05 (specjalność konstr.-bud.)	<i>[Signature]</i>	04-2024
Adnotacje:					
<p>UWAGA: Niniejsza dokumentacja ani żadna jej część nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody posiadacza praw autorskich.</p>					

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
 29-100 Włoszczowa
 ul. Wiśniowa 10

Opracowanie zawiera:

I. DOKUMENTY DOŁĄCZONE DO PROJEKTU

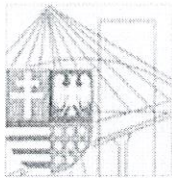
1. Kopia decyzji o nadaniu projektantom wszystkich specjalności uprawnień budowlanych w odpowiedniej specjalności oraz kopia zaświadczenia o przynależności projektantów wszystkich specjalności do właściwej izby samorządu zawodowego 2

II. EKSPERTYZA TECHNICZNO-BUDOWLANA

1. PRZEDMIOT, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA 9
2. PODSTAWA OPRACOWANIA 9
3. KRÓTKI RYS HISTORYCZNY 10
4. OGÓLNY OPIS TECHNICZNY OBIEKTU 12
5. WARUNKI GRUNTOWO – WODNE 16
6. KRYTERIA OCENY OBIEKTU 17
7. ODKRYWKI I BADANIA 19
8. STAN TECHNICZNY OBIEKTU 19
9. ZALECANE METODY NAPRAW I ZABEZPIECZEŃ 37
10. WNIOSKI 41
11. UWAGI KOŃCOWE 41

III. CZĘŚĆ RYSUNKOWA

1. KP / ET - 01 RZUT PRZYZMIEMIA - lokalizacja zarysowań
2. KP / ET - 02 ELEWACJA POŁUDNIOWA - mapa zarysowań
3. KP / ET - 03 ELEWACJA PÓŁNOCNA - mapa zarysowań
4. KP / ET - 04 ELEWACJA WSCHODNIA - mapa zarysowań
5. KP / ET - 05 ELEWACJA ZACHODNIA - mapa zarysowań

ŚWIĘTOKRZYSKA
OKRĘGOWA
IZBA
INŻYNIERÓW
BUDOWNICTWA

Kielce, dnia 7 lipca 2021 r.

Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna
sygn. akt SK-0054-0012(2)/21

DECYZJA

Na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1117) i art. 12 ust. 2, ust. 3, ust. 4c pkt 3 i art. 14 ust. 1 pkt 2, ust. 3 pkt 5 oraz art. 15a ust. 1, ust. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1333, z późn. zm.), po ustaleniu, że zostały spełnione warunki w zakresie przygotowania zawodowego oraz po złożeniu egzaminu na uprawnienia budowlane z wynikiem pozytywnym

Pan Paweł Rafał Frąckiewicz

magister inżynier budownictwa

otrzymuje

UPRAWNIENIA BUDOWLANE

nr ewidencyjny SWK/0119/PWBKb/21

**do projektowania i kierowania robotami budowlanymi
w specjalności konstrukcyjno-budowlanej
bez ograniczeń**

Uprawnienia budowlane nadane niniejszą decyzją Panu Pawłowi Rafałowi Frąckiewicz upoważniają:

- I. Na mocy art. 12 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 13 ust. 3 i 4 ustawy Prawo budowlane, do:
- projektowania, sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych i technicznych oraz sprawowania nadzoru autorskiego;
 - kierowania budową lub innymi robotami budowlanymi;
 - kierowania wytwarzaniem konstrukcyjnych elementów budowlanych oraz nadzoru i kontroli technicznej wytwarzania tych elementów;
 - wykonywania nadzoru inwestorskiego;
 - sprawowania kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych.
- II. Na mocy art. 15a ust. 1 i ust. 4 ustawy Prawo budowlane, do:
- sporządzania projektu zagospodarowania działki lub terenu, w zakresie tej specjalności;
 - projektowania konstrukcji obiektu lub kierowania robotami budowlanymi w odniesieniu do konstrukcji oraz architektury obiektu.

UZASADNIENIE

W związku z uwzględnieniem w całości żądania strony, na podstawie art. 107 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735, z późn. zm.), zwanej dalej „K.p.a.”, odstępuje się od uzasadnienia decyzji. Zakres nadanych uprawnień budowlanych wskazano na odwołanie decyzji.

Pouczenie

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa w Warszawie, za pośrednictwem Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

Zgodnie z treścią art. 127a K.p.a.:

§ 1. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję.

§ 2. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna. W przypadku złożenia przez stronę oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do odwołania od decyzji (określonego w § 2) stronie nie przysługuje prawo do odwołania się ani skargi do sadu administracyjnego.

Skład orzekający Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej

mgr inż. Andrzej Pieniążek
Przewodniczący składu orzekającego

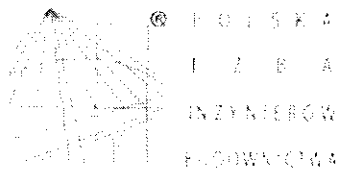
mgr inż. Zygmunt Zimny
Członek składu orzekającego

mgr inż. Elżbieta Chociąg
Członek składu orzekającego

Otrzymują:

1. Pan Paweł Rafał Frąckiewicz

2. Okręgowa Rada Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa
3. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego
4. a/a

Zaświadczenie

o numerze weryfikacyjnym:

SWK-UPI-3RK-HJ2 *

Pan Paweł Rafał Frąckiewicz o numerze ewidencyjnym SWK/BO/0139/21

adres zamieszkania [REDACTED]

jest członkiem Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa i posiada wymagane ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Niniejsze zaświadczenie jest ważne od 2023-09-01 do 2024-08-31.

Zaświadczenie zostało wygenerowane elektronicznie i opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu w dniu 2023-08-29 12:45:46 roku przez:

Ewa Skiba, Przewodniczący Rady Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa.

Zgodnie z art. 781 K.c.

§ 1. Do zachowania elektronicznej formy czynności prawnej wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenie go kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

§ 2. Oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej.

* Weryfikację poprawności danych w niniejszym zaświadczeniu można sprawdzić za pomocą numeru weryfikacyjnego zaświadczenia na stronie Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa www.piib.org.pl lub kontaktując się z biurem właściwej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa.

ŚWIĘTOKRZYSKA
OKRĘGOWA
IZBA
INŻYNIERÓW
BUDOWNICTWA

Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna
sygn. akt SK-0055-0128(2)/09

Kielce dnia 30.12.2009 r.

DECYZJA

Na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (*Dz.U. z 2001r., Nr 5, poz. 42 z późn. zm.*) i art. 12 ust. 1 pkt 1 i 5, art. 12 ust. 3, art. 13 ust. 1 pkt 1 i ust. 4, art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (*tekst jednolity: Dz.U. z 2006r., Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.*) oraz § 11 ust. 1 pkt 1, § 15 i § 17 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (*Dz.U. z 2006r., Nr 83, poz. 578 z późn. zm.*) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeksu postępowania administracyjnego (*tekst jednolity: Dz.U. z 2000r., Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.*)

Świętokrzyska Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna
nadaje

Panu Sławomirowi Stanisławowi Rogowskiemu
magistrowi inżynierowi
kierunek: budownictwo
urodzonemu dnia _____ w Kielcach

UPRAWNIENIA BUDOWLANE
nr ewidencyjny SWK/0129/POOK/09
do projektowania bez ograniczeń
w specjalności konstrukcyjno-budowlanej

UZASADNIENIE

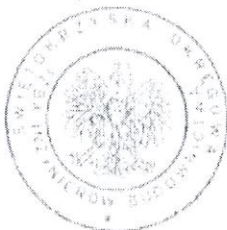
W związku z uwzględnieniem w całości żądania strony, na podstawie art. 107 § 4 K.p.a., odstępuje się od uzasadnienia decyzji. Zakres nadanych uprawnień budowlanych wskazano na odwrocie decyzji.

Pouczenie

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa w Warszawie, za pośrednictwem Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej Świętokrzyskiej Izby Inżynierów Budownictwa w Kielcach w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.

Otrzymują:

1. Pan Sławomir Stanisław Rogowski
2. Okręgowa Rada Izby
3. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego
4. n/a

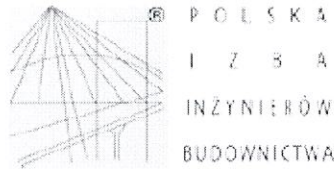

Skład Orzekający
Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej ŚIIB

Przewodniczący Składu Orzekającego OKK ŚIIB
dr inż. Stefan Szalkowski

Członek Składu Orzekającego OKK ŚIIB
mgr inż. Edmund Pieniażek

Członek Składu Orzekającego OKK ŚIIB
mgr inż. Józef Piwko

Zaświadczenie
o numerze weryfikacyjnym:
SWK-X53-2SP-ML1 *

Pan Sławomir Stanisław Rogowski o numerze ewidencyjnym SWK/BO/0026/10
adres zamieszkania
jest członkiem Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa i posiada wymagane
ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.
Niniejsze zaświadczenie jest ważne od 2024-03-01 do 2024-12-31.

Zaświadczenie zostało wygenerowane elektronicznie i opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu w dniu 2024-02-26 roku przez:

Ewa Skiba, Przewodniczący Rady Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa.

Zgodnie z art. 76¹ K.c.

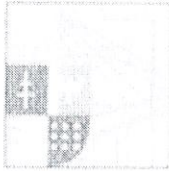
§ 1. Do zachowania elektronicznej formy czynności prawnej wystarczy złożenie oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenie go
kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

§ 2. Oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej.

* Weryfikację poprawności danych w niniejszym zaświadczeniu można sprawdzić za pomocą numeru weryfikacyjnego zaświadczenia na
stronie Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa www.piib.org.pl lub kontaktując się z biurem właściwej Okręgowej Izby Inżynierów
Budownictwa.

✓

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
pl. Wiahtowa 1A

ŚWIĘTOKRZYSKA
OKRĘGOWA
I Z B A
INŻYNIERÓW
BUDOWNICTWA

Kielce dnia 30.12.2005 r.

Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna
sygn. akt ŚOIIB.OKK.7132/338/05

DECYZJA

Na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (*Dz.U. z 2001r. Nr 5, poz. 42 z późn. zm.*) i art. 12 ust. 1 pkt 2-5, art. 12 ust. 3, art. 13 ust.1 pkt 2 i ust. 3-4, art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (*tekst jednolity: Dz.U. z 2003r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.*) oraz § 12 pkt 1 i § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2005 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (*Dz. U. z 2005r., Nr 96, poz. 817*)

Świętokrzyska Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna
nadaje

Panu Pawłowi Zdzisławowi Krzysiek
inżynierowi budownictwa

UPRAWNIENIA BUDOWLANE
nr ewidencyjny SWK/0078/OWOK/05

do kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń
w specjalności konstrukcyjno-budowlanej

UZASADNIENIE

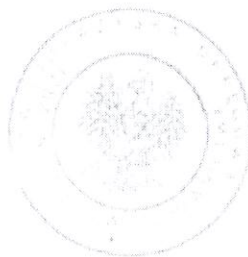
W związku z uwzględnieniem w całości żądania strony, na podstawie art. 107 § 4 K.p.a., odstępuje się od uzasadnienia decyzji. Zakres nadanych uprawnień budowlanych wskazano na odwrocie decyzji.

Pouczenie

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa w Warszawie, za pośrednictwem Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej Świętokrzyskiej Izby Inżynierów Budownictwa w Kielcach w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.

Otrzymują:

1. Pan Paweł Zdzisław Krzysiek
[redacted]
2. Okręgowa Rada Izby
3. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego
4. a/a

Skład orzekający
OKK SIIB

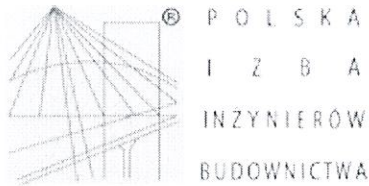
dr inż. Stefan Szalkowski

mgr inż. Edmund Pięniątek

mgr inż. Józef Piwko

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI

29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

Zaświadczenie

o numerze weryfikacyjnym:
SWK-167-CBL-BBS *

Pan Paweł Zdzisław Krzysiek o numerze ewidencyjnym SWK/BO/0087/06
adres zamieszkania

jest członkiem Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa i posiada wymagane
ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Niniejsze zaświadczenie jest ważne od 2024-04-01 do 2024-12-31.

Zaświadczenie zostało wygenerowane elektronicznie i opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu w dniu 2024-03-07 roku przez:

Ewa Skiba, Przewodniczący Rady Świętokrzyskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa.

Zgodnie z art. 78¹ K.c.

§ 1. Do zachowania elektronicznej formy czynności prawnej wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenie go
kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

§ 2. Oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej.

* Weryfikację poprawności danych w niniejszym zaświadczeniu można sprawdzić za pomocą numeru weryfikacyjnego zaświadczenia na
stronie Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa www.piib.org.pl lub kontaktując się z biurem właściwej Okręgowej Izby Inżynierów
Budownictwa.

✓
STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

EKSPERTYZA TECHNICZNO-BUDOWLANA KOŚCIOŁA ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU

W ZWIĄZKU Z PLANOWANYMI PRACAMI KONSERWACYJNYMI I RESTAURACYJNYMI KOŚCIOŁA

jedn. ewid. 261301_2 Kluczewsko, dz. nr ewid. 213, obręb 0010 Kluczewsko, gm. Kluczewsko

1. PRZEDMIOT, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

- 1.1. Przedmiotem opracowania jest EKSPERTYZA TECHNICZNO-BUDOWLANA KOŚCIOŁA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU w związku z planowanymi pracami konserwacyjnymi i restauracyjnymi w obrębie tynków, elewacji i wnętrza kościoła. Planowany obszar inwestycji obejmuje działkę 213, obręb 0010 Kluczewsko, jedn. ewid. 261301_2 Kluczewsko.
- 1.2. Celem opracowania jest ocena stanu technicznego obiektu w związku z występującymi uszkodzeniami wraz z określeniem prac remontowo-konserwatorsko-restauracyjnych mających na celu poprawę estetyki, bezpieczeństwa i trwałości obiektu.
- 1.3. Opracowanie swym zakresem obejmuje zagadnienia bezpieczeństwa:
 - ogólnego stanu techniczno-konstrukcyjnego,
 - określenie zakresu prac remontowo-konserwatorsko-restauracyjnych w związku z występującym stanem technicznym,
 - wnioski i zalecenia,w odniesieniu do obowiązujących przepisów i aktualnych norm oraz zasad wiedzy technicznej i sztuki budowlanej.

2. PODSTAWA OPRACOWANIA.

- umowa i uzgodnienia z Inwestorem,
- mapa zasadnicza w skali 1:1000,
- odkrywki/badania i wizje lokalne,
- Opinia geotechniczna/Dokumentacja badań podłoża gruntowego o warunkach gruntowo – wodnych w rejonie kościoła parafialnego w Kluczewsku sporządzona przez „Geoinżyniera” Paweł Mróz w styczniu 2024 r.
- Program Prac Konserwatorskich oraz Badania Konserwatorskie (odkrywki stratygraficzne we wnętrzu kościoła pw. św. Wawrzyńca w Kluczewsku) wykonana przez *Conservo Barbara Wiśniewska* w 2024 roku.
- archiwalna dokumentacja udostępniona przez WKZ Kielce,
- archiwalna dokumentacja fotograficzna oraz literaturowa,
- literatura techniczna,
- obowiązujące Prawo Budowlane oraz przepisy szczególne,
- katalog aktualnych norm projektowych PN-EN.

3. KRÓTKI RYS HISTORYCZNY

Dnia 16 V 1364 roku Jarosław arcybiskup gnieźnieński erygował dekanat w kolegiacie kurzelowskiej. Arcybiskup nadał mu młyn, łąki, ogrody oraz dziesięciny z 10 wsi. Wśród tych wsi była między innymi wieś Kluczewsko. Jest to najstarszy dokument wymieniający wieś Kluczewsko. Dokument mówi o wsi już istniejącej, oznacza to, iż wieś powstała najpóźniej w połowie XIV wieku. Była to wieś prywatna leżąca w powiecie chęcińskim.

Kolejna wzmianka pochodzi ze spisu poborowego z 1508 roku. Zapisano wtedy wieś pod nazwą *Clwczosko*. Kolejno wymieniono też Kluczewsko podczas wizytacji kościelnych w roku 1511. W 1561 roku wieś należała do Jana Chocimowskiego sędziego opoczyńskiego i komornika granicznego sandomierskiego. W drugiej połowie XVII wieku wieś przeszła na własność Zygmunta ze Szczekarzowic Tarły starosty pilzneńskiego. Po nim (od 1694 roku) właścicielem wsi był jego syn Jan Tarło również starosta pilneński. W drugiej połowie XVIII wieku dobra Kluczewsko (Kluczewsko, Pilczyca, Januszewice i inne wsie) należały do Karola Korffa.

W XVIII wieku dobra Kluczewsko przeszły na własność Feliksa Pawła Turskiego biskupa krakowskiego i księcia siewierskiego w latach 1790-1800. Kluczewsko było jego prywatną własnością. Biskup miał tu letnią rezydencję, do której często przyjeżdżał. Wybudował ją około 1760 roku.

Przez stulecia Kluczewsko należało do parafii Januszewice. Przed 1796 r. Ksawery Turski rozpoczął starania u nominata arcybiskupa gnieźnieńskiego Ignacego Krasickiego o przeniesienie parafii z pobliskich Januszewic. W 1796 r. Ksawery Turski zaprosił do Kluczewska plebana z Januszewic wraz z przedstawicielami kolegiaty kurzelowskiej, aby oznajmić im swą wolę ufundowania kościoła w Kluczewsku. Kościół budowano w latach 1797-1812, wtedy też powstała samodzielna parafia pw. św. Wawrzyńca, wyłączona z Januszewic.

Po biskupie Turskim (zmarłym w 1800 roku) Kluczewsko stało się własnością Ksawerego Turskiego stolnika szadkowskiego, będącego bliską rodziną biskupa. On to ukończył w 1812 roku kościół parafialny. Po śmierci Ksawerego Turskiego Kluczewsko przeszło na jego synów: Jana, Ignacego i Maksymiliana.

Na początku niewielki kościółek składał się z jednej dwuprzęsłowej nawy i węższego jednoprzęsłowego prezbiterium. W drugiej połowie XIX wieku kościół został całkowicie przebudowany i powiększony. Rozbudowę zakończono w 1888 r. (fot. 1-3).

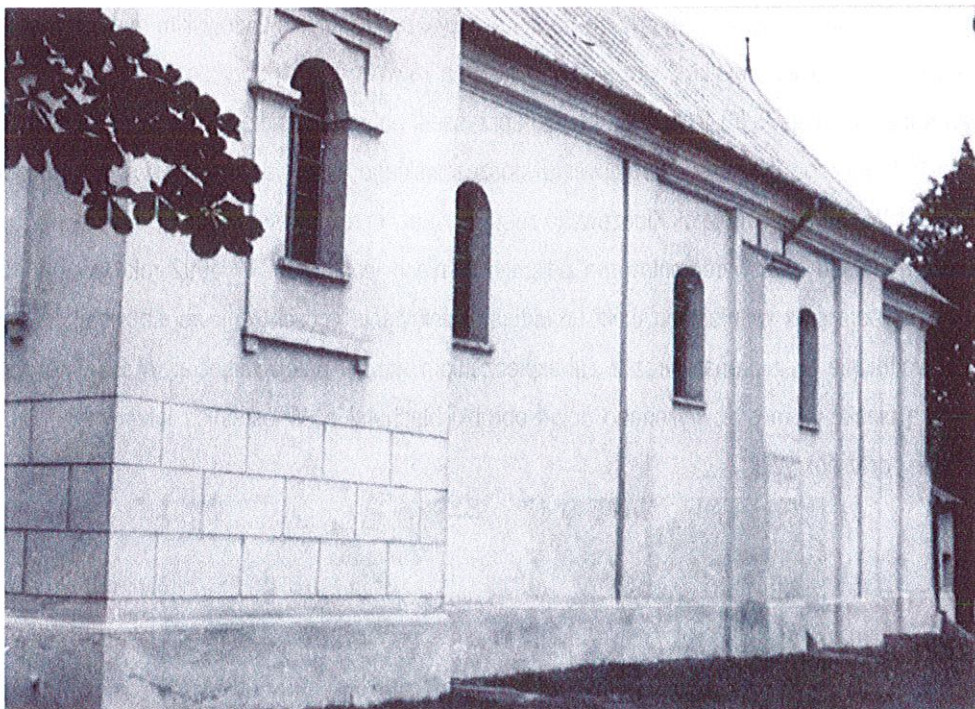
W 1827 roku we wsi stało 36 domów a mieszkało w niej 323 mieszkańców. W tym czasie Kluczewsko należało do powiatu kieleckiego. Do 1874 roku Kluczewsko należało do rodziny Turskich. Potem drogą wiana małżeńskiego Kluczewsko znalazło się w posiadaniu Adama Konarskiego (1835-1900), który ożenił się ze Stefanią Turską (zm. 1890). Dobra Kluczewsko w 1881 roku składały się z folwarków: Kluczewsko, Januszewice, Siatki, Wilczyce, Zmarłe, Dąbrowa, Brzeście, Grzebień i Zalesie. Wieś Kluczewsko liczyła w tym czasie 49 samodzielnych gospodarzy na 504 morgach ziemi. W 1876 roku urodził się Maksymilian Konarski syn Adama i Stefanii z Turskich. Maksymilian Konarski miał wyższe wykształcenie rolnicze, zarządzał majątkiem od 1900 do 1937 roku. Maksymilian Konarski przyczynił się do rozwoju gminy. Założył młyn na rzece Czarnej. Był sędzią gminnym, założycielem Kółka Rolniczego, Straży Ogniowej i Kasy Oszczędnościowo –Pożyczkowej w Kluczewsku. Ponadto był członkiem sejmiku powiatowego, Towarzystwa Rolniczego Kieleckiego i dozoru

kościelnego. Lata wielkiego kryzysu zmusiły go do sprzedaży części majątku żydowskim mieszkańcom, dlatego w 1930 roku jako właściciel majątku Kluczewsko występują również Sura Fabrykant (obejmującego 392 ha). Maksymilian Konarski zmarł 23.03.1937 roku. Majątek przeszedł na własność dzieci Maksymiliana. W okresie od 1867 roku do 1939 Kluczewsko należało do powiatu włoszczowskiego i było siedzibą gminy. We wsi stało w 1838 roku 109 domów. W 1940 roku majątek Kluczewsko został przejęty przez Niemców.

Kościół w 1950 roku wyremontowano po zniszczeniach wojennych. W 1992 roku wykonano remont pokrycia, orynnowania oraz wymieniono tynki (likwidując boniowanie części frontowej kościoła). W 1994 roku wykonano odwodnienie oraz drenaż wraz z zabezpieczeniem murów przed wilgocią. W 2007 roku obłożono strefę cokolową piaskowcem oraz wykonano nowe obróbki blacharskie. W ostatnich latach wykonano remont więźby dachowej oraz pokrycia.

Fot. 1 Kościół św. Wawrzyńca w latach 60-tych XX wieku (elewacja południowa)

Fot. 2 Kościół św. Wawrzyńca w latach 60-tych XX wieku (elewacja wschodnia)

Fot. 3 Kościół św. Wawrzyńca w latach 60-tych XX wieku (elewacja zachodnia)

4. OGÓLNY OPIS TECHNICZNY OBIEKTU

Kościół św. Wawrzyńca (fot. 4-8) został wzniesiony w stylu późno barokowym. Kościół jest nieorientowany, a główną oś kościoła zlokalizowano na kierunku północno – południowym na osi dużego barokowego założenia, powiązanego z nieistniejącym obecnie dworem. Wokół kościoła zlokalizowany został cmentarz przykościelny zamknięty murem z kapliczkami w narożnikach. Od strony wschodniej w murze wbudowano dzwonicę wysuniętą na zewnątrz, którą wzniesiono na planie kwadratu.

Początkowo niewielki kościół składał się z jednej dwuprzęsłowej nawy i węższego jednoprzęsłowego prezbiterium. Do prezbiterium przylegała od strony zachodniej zakryta dachem pulpitywym i sklepioną kolebką. W drugiej połowie XIX wieku kościół został całkowicie przebudowany i powiększony. Przedłużono nawę o jedno przęsło. Od strony południowej dobudowano nowe wejście z kruchtą oraz neobarokowym chórem. W tym samym okresie do prezbiterium dobudowano zakrytą północną zakończoną absydą. Bryłę kościoła wspierają na zewnątrz szkarpy i pilastry.

Kościół wzniesiony jako murowany: pierwotna część z kamienia i cegły, rozbudowa z cegły. Ściany obustronnie otynkowane. Prezbiterium oraz nawę nakrywają sklepienia żaglaste na gurtach. Nad pierwotną zakrytą kolebką sklepienie kolebkowe. Nad przedsionkiem i pomieszczeniem technicznym strop drewniany nagi. Za prezbiterium zlokalizowana półkolistą zakryta, sklepioną półkoliście w stylu barokowym.

Dach kościoła dwuspadowy, nad prezbiterium zamknięty trójpołaciowo, dach zakrytii północnej zamknięty półstożkowo. Nad zakrytą dach jednospadowy.

Więźba dachowa dachu głównego o układzie płatwiowo-dwujętkowym. Płatwie oparte słupkach i mieczach. Słupki oparte na belkach stropowych. W strefie okapu miecze/zastrzały stropowe łączące belkę oraz krokwie. W strefie środkowej dodatkowe słupki podpierające/podwieszające jętki/belki w poziomie płatwi. W górnej części dodatkowa jętka.

Więźba dachu nad prezbiterium płatwiowo – dwujętkowa. W wiązarach w miejscu występowania słupków więźby jętki zdwojone. Słupki oparte na belkach stropowych. W strefie okapu miecze/zastrzały stropowe łączące belkę oraz krokwie. W górnej części dodatkowa jętka.

Więźba dachowa w ostatnich latach uległa remontowi. Nad nawą wykonano wymiany/wzmocnienia/zdwojenia uszkodzonych elementów. Nad prezbiterium wykonano częściowe odtworzenie więźby (w szczególności w zakresie krokwi).

Pokrycie kościoła blachą na rąbek na ażurowym deskowaniu. W części dachu głównego pokrycie wykonane na membranie. Nad prezbiterium blacha wykonana bezpośrednio na deskowaniu.

Elewacja południowa (frontowa) złożona z dolnej prostokątnej części zwieńczonej silnie wysadzonym gzymsem oraz trójkątnym szczytem. W dolnej części boczne części są zryzalitowane. W górnej części zlokalizowane 3 nisze. W niszy centralnej figura Matki Bożej, w niszach bocznych figury zakonników. Górną część podkreślają sploty wolutowe. Całość zwieńczona sygnaturką.

Elewacje boczne (wschodnia i zachodnia) oraz północna zwieńczone silnie wysadzonym gzymsem. Od strony zachodniej przylega niższa dawna zakryta, od strony północnej obecna zakryta w formie absydy.

Całość kościoła podkreślona w strefie cokołowej okładziną z piaskowca.

Kościół parafialny wpisany do rejestru zabytków nieruchomości (nr rej.: 381 z 15.01.1957 i nr rej. 648 z 14.01.1972r.). Wystrój i wyposażenie kościoła są wpisane do rejestru zabytków ruchomych (nr rej.:366B).

Fot. 4 Kościół św. Wawrzyńca w Kluczewsku – elewacja południowa (2024)

Fot. 5 Kościół św. Wawrzyńca w Kluczewsku – elewacja północna (2024)

Fot. 6 Kościół św. Wawrzyńca w Kluczewsku – elewacja wschodnia (2024)

Fot. 7 Kościół św. Wawrzyńca w Kluczewsku – elewacja zachodnia (2024)

Fot. 8 Kościół św. Wawrzyńca w Kluczewsku – wewnątrz (2024)

5. WARUNKI GRUNTOWO – WODNE

W styczniu 2024 roku sporządzono Opinię Geotechniczną oraz Dokumentację Badań Podłoża Gruntowego dla potrzeb określenia warunków gruntowo – wodnych w rejonie kościoła parafialnego w Kluczewsku. Wykonano 2 otwory geotechniczne do głębokości 3,5m p.p.t.

W podłożu dokumentowanego terenu, pod warstwą nasypów (do głębokości 1,7-2,1m p.p.t.), występują osady rzeczne wykształcone w postaci piasków drobnych.

W czasie prac terenowych nie stwierdzono występowania wód gruntowych do maksymalnej głębokości 3,5 m p.p.t. Głębokość przemarzania w tym rejonie wynosi 1,00 m p.p.t.

Szczegółowy opis warunków gruntowo-wodnych znajduje się w dokumentacji geotechnicznej.

Nie odnotowano negatywnych zmian w stanie podłoża gruntowego, a także zmian w stanie konstrukcyjnym fundamentów, które nie są związane z typem obiektu, wieloletnim użytkowaniem, sposobem wykonania, występującym ukształtowaniem terenu oraz czynnikami zewnętrznymi.

Inwestycja objęta opracowaniem zalicza się do trzeciej kategorii geotechnicznej, która obejmuje obiekty budowlane zabytkowe i monumentalne.

W związku z zakresem opracowania – prace remontowo-konserwatorsko-restauracyjne kościoła oraz brakiem negatywnego wpływu gruntu na stan konstrukcyjny obiektu nie wykonywano dodatkowych badań geologicznych. Projektowane prace mają na celu poprawę estetyki, bezpieczeństwa i trwałości obiektu bez dodatkowego wpływu na stan podłoża gruntowego (brak zwiększenia obciążeń oraz zmiany schematów statycznych).

Stan techniczny podłoża gruntowego – dostateczny.

6. KRYTERIA OCENY OBIEKTU

6.1. Kryteria oceny elementów konstrukcyjnych:

Ocena	Kryterium oceny elementów
Bardzo dobry	Konstrukcja lub jej element aktualnie ani w najbliższym okresie czasowym nie wymaga żadnych ingerencji.
Dobry/ zadowolający	Konstrukcja lub jej element obecnie nie wymaga żadnych napraw i remontów, zalecane są prace naprawcze lub zabezpieczające w niewielkim zakresie w ciągu najbliższych kilku lat.
Dostateczny	Konstrukcja lub jej element wymaga ingerencji w najbliższym czasie, zakres remontu lub naprawy jest znaczny, ale niewykonanie ich nie grozi bezpieczeństwu użytkownika. Zaleca się wykonywać okresowe przeglądy stanu technicznego elementów konstrukcyjnych
Niedostateczny/ niezadowolający	Konieczne są niezwłoczne naprawy, ich niewykonanie grozić może w najbliższym czasie awarią i pogłębieniem zniszczeń, jednak konstrukcja aktualnie nie stwarza zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi w budynku i jego pobliżu przy aktualnym sposobie jego wykorzystania. Element powinien zostać wzmocniony w najbliższym możliwym terminie
Awaryjny	Konstrukcja w stanie awaryjnym, konieczność wykonania natychmiast wzmocnienia, remontu lub wymiany; stanowi bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia ludzi w budynku lub jego pobliżu.

6.2. Kryteria oceny elementów wykończeniowych:

Ocena	Kryterium oceny elementów
Bardzo dobry	Brak jakichkolwiek zastrzeżeń do wyglądu i funkcjonowania danego elementu wykończenia.
Dobry/ zadowolający	Niewielkie uszkodzenia elementu mające jedynie wpływ na estetykę
Dostateczny	Elementy uległy znacznemu zużyciu w wyniku eksploatacji. Występują uszkodzenia, które nie mają większego wpływu na konstrukcję budynku oraz na bezpieczeństwo użytkownika.
Niedostateczny/ niezadowolający	Silna degradacja elementów wykończenia. Uszkodzenia mogące mieć niekorzystny wpływ na obiekt lub mogą zagrażać bezpieczeństwu użytkownika. Należy je pilnie naprawić.

6.3. Kryteria oceny elementów więźby dachowej

Wyróżnia się sześć klas zniszczenia drewna w zależności od stopnia zaawansowania korozji biologicznej (owady – techniczne szkodniki drewna oraz grzyby domowe).

Dla każdej z klas można przyporządkować odpowiednie czynności remontowe i zabezpieczające:

- klasa nr I – drewno całkowicie zdrowe
zalecane zabiegi: czyszczenie i impregnacja,
- klasa nr II – drewno lekko porażone, ale bez oznak zniszczenia lub uszkodzenia
zalecane zabiegi: czyszczenie i dezynfekcja lub dezynsekcja i impregnacja uzupełniająca,
- klasa nr III – drewno porażone z oznakami zniszczenia i uszkodzenia
zalecane zabiegi: ociosanie warstwy uszkodzonej, czyszczenie, dezynfekcja lub dezynsekcja, plombowanie (uzupełnienie ubytków) i utwardzenie,
- klasa nr IV – drewno o znacznym stopniu zniszczenia (do 50%)
zalecane zabiegi: ociosanie warstwy uszkodzonej, czyszczenie, dezynsekcja lub dezynfekcja, flekowanie (uzupełnienie ubytków), impregnacja,
- klasa nr V – drewno zniszczone w granicach 50-100%
zalecane zabiegi: odtworzenie uszkodzonej części drewna lub całego elementu,
- klasa nr VI – drewno zniszczone w ponad 50% z występującą powierzchnią polichromii
zalecane zabiegi: należy zachować, ociosanie z pozostawieniem 2cm powierzchni na której znajduje się

polichromia, czyszczenie, utwardzenie, impregnacja i sklejanie.

Na rysunku poniżej (rys.1) przedstawiono proponowane zabiegi konserwacyjne w zależności od stopnia zniszczenia.

klasa I		drewno całkowicie zdrowe		<ul style="list-style-type: none"> • czyszczenie • impregnacja
klasa II		drewno lekko porażone		<ul style="list-style-type: none"> • czyszczenie • dezynfekcja • dezynsekcja
klasa III		drewno z lokalnymi uszkodzeniami		<ul style="list-style-type: none"> • ociosywanie • czyszczenie • dezynfekcja • plombowanie • utwardzenie
klasa IV		drewno zniszczone do 50%		<ul style="list-style-type: none"> • ociosywanie • czyszczenie • dezynfekcja • flekowanie • impregnacja uzupełniająca
klasa V		drewno zniszczone od 50% do 100%		<ul style="list-style-type: none"> • odtworzenie • impregnacja
klasa VI		zabytkowa polichromia		<ul style="list-style-type: none"> • ociosywanie • czyszczenie • utwardzenie • impregnacja • sklejanie

Rys. 1 Klasy zniszczenia drewna oraz zalecany sposób naprawy i zabezpieczenia elementów

6.4. Kryteria oceny skorodowania elementów stalowych

Zgodnie z normą PN-EN ISO 8501-1 wyróżnia się cztery stopnie skorodowania (rys. 2).

Stan początkowy podłoża	Opis stanu początkowego czystości podłoża stalowego	Stopień zardzewienia
A	Powierzchnia pokryta mocno przylegającą powłoką zgorzeliny walcowniczej bez wykwitów rdzy lub nieznacznie zardzewiała	Stopień zardzewienia A
B	Powierzchnia, na której zaczęła pojawiać się rdza i tuszczyć się zgorzelina hutnicza	Stopień zardzewienia B
C	Zgorzelina walcownicza do tego stopnia skorodowana, że po jej zdrapaniu widać gołym okiem wżery korozyjne	Stopień zardzewienia C
D	Całkowicie skorodowana zgorzelina walcownicza oraz widoczne gołym okiem wżery korozyjne podłoża	Stopień zardzewienia D

Rys. 2 Stopnie skorodowania elementów stalowych wg PN-EN ISO 8501-1

6.5. Kryteria zawilgocenia murów

Tab. 1. Kategorie zawilgocenia murów/tynków

Wilgotność masowa	Kategoria muru/tyнку
do 3%	Mur o dopuszczalnej wilgotności
3 – 5%	Mur o podwyższonej wilgotności
5 – 8%	Mur średnio wilgotny
8 – 12%	Mur mocno wilgotny
powyżej 12%	Mur mokry

6.6. Klasyfikacja soli budowlanych

Stopień zasolenia	Azotany	Siarczany	Chlorki
Niski	< 0,10	< 0,50	< 0,20
Średni	0,10 – 0,30	0,50 – 1,50	0,20 – 0,50
Wysoki	> 0,30	> 1,50	> 0,50

7. ODKRYWKI I BADANIA

Wykonano oględziny obiektu/wizję lokalną oraz sporządzono:

- odkrywkę tynku i muru elewacji zachodniej (1 szt.) i wschodniej (2 szt.) powyżej strefy cokolowej (od zewnątrz) z pomiarem zawilgocenia i zasolenia,
- odkrywkę tynku i muru elewacji zachodniej (2 szt.) oraz wschodniej (1 szt.) strefy cokolowej (od wewnątrz) z pomiarem zawilgocenia i zasolenia,
- rozpoznania elementów konstrukcyjnych kościoła,
- wykonano niezbędne pomiary dalmierzem laserowym dla określenia rozpiętości elementów konstrukcyjnych w zakresie opracowania.

Ze względu na zabytkowy charakter obiektu oraz zakres planowanych prac remontowych zasadnicze badania stanu konstrukcji sprowadzały się do wizualnego określenia stanu elementów i materiału, z którego te elementy zostały wykonane.

8. STAN TECHNICZNY OBIEKTU

Obiekt w okresie użytkowania podlegał sukcesywnie i naprzemiennie przebudowom, rozbudowom oraz znacznej ilości remontom. Szczegółowe informacje na temat wszystkich prowadzonych prac nie są znane. Należy zwrócić uwagę, że ogólnie występujące uszkodzenia obiektu związane są z jego normalną, wieloletnią eksploatacją oraz występującymi czynnikami zewnętrznymi.

Zasadnicze planowane prace związane z pracami remontowymi obejmują:

- usunięcie istniejącej okładziny z piaskowca w strefie cokolowej,
- usunięcie zdegradowanych/odspojonych/zasolonych tynków zewnętrznych,
- usunięcie zdegradowanych/odspojonych/zasolonych tynków wewnętrznych strefy cokolowej,
- oczyszczenie/remont istniejącej kanalizacji deszczowej,
- wykonanie izolacji/przepony poziomej,
- wykonanie izolacji pionowej od zewnątrz,
- wzmocnienia istniejących murów oraz sklepień,

- wzmocnienie tynków zewnętrznych wyższych partii elewacji,
- usunięcie istniejących powłok malarskich,
- w miejscu usuniętych tynków wykonanie nowych tynków w systemie tynków renowacyjnych,
- wykonanie nowych powłok malarskich zewnętrznych,
- remont istniejących opasek wokół kościoła,
- wykonanie renowacji wnętrza wg programu prac konserwatorskich (odtworzenie, konserwacja i przywrócenie pierwotnej kolorystyki ołtarza głównego i ołtarzy bocznych, ambony, rzeźb, transeptu organowego wraz z balustradą oraz przywrócenie pierwotnego koloru wnętrza).

8.1. Warunki posadowienia oraz fundamenty

Wg wykonanych badań geologicznych fundamenty posadowione prawdopodobnie bezpośrednio na średnio zagęszczonych piaskach drobnych. Całość fundamentów otoczono glebą i nasypami niekontrolowanymi (gleba, piasek drobny, cegły, beton) o miąższości 1,7-2,1m.

Kościół posadowiony na fundamentach bezpośrednich (prawdopodobnie w całości kamiennych). Kościół okala opaska betonowa, w strefie elewacji frontowej i dojścia do zakrystii z kostki betonowej. Ukształtowanie terenu z niewielkim spadkiem od murów kościoła.

Spadek terenu na długości kościoła wynosi ok. 0,5m w kierunku północnym.

Całość terenu zamyka pełny wysoki mur placu kościelnego z nakrywami z dachówki.

Znaczna grubość nasypów, a dopiero pod nią pierwotnej warstwy gleby świadczy o prawdopodobnym podniesieniu terenu wokół kościoła względem otaczającego terenu. Pierwotnie teren stanowił obszar akumulacji rzecznej z rzeki Czarnej, który został z czasem zagospodarowany. Związane jest to prawdopodobnie z potrzebą wyeksponowania/podkreślenia kościoła względem otaczającego terenu, a także ochroną przed ewentualnymi wodami. Ze względu na bliskość występującej rzeki Czarnej oraz stawów może dochodzić do podwyższenia poziomu wód gruntowych do poziomu posadowienia.

Na archiwalnych zdjęciach (lata 60-te i lata 90-te XX wieku) widoczne są ślady zawilgocenia strefy cokołowej. W 2007 roku wykonano okładzinę strefy cokołowej z piaskowca na kleju, która miała prawdopodobnie na celu wyeliminowanie nieestetycznych uszkodzeń tynków strefy cokołowej. W wyniku zastosowanej okładziny doszło do uszkodzeń tynków oraz wysoleń powyżej okładziny. Uszkodzenia powłok i tynków wewnętrznych w strefie cokołowej potwierdza występowanie zawilgocenia.

W 1994 roku wykonano odwodnienie wokół kościoła w celu ochrony przeciwwilgociowej kościoła (wykonano opaskę, sączki/rury odprowadzające, studzienki, z odprowadzeniem wód prawdopodobnie poza mur przykościelny). Na etapie oględzin kościoła stwierdzono uszkodzenia części rur/sączków oraz zamulenie/zatkanie studzienek. Stwierdzono, że występujące nasypy strefy przypowierzchniowej są silnie nasączone wodą.

Zdolność zatrzymywania wody przez nasypy wpływa negatywnie na stan zawilgocenia murów i tynków, a także uszkodzeń powłok malarskich. Dodatkowo prawdopodobnie ze względu na niedrożności kanalizacji dochodzi do nasączenia wodą opadową przestrzeni pomiędzy opaską, a drogą procesyjną. W wyniku występujących warunków dochodzi prawdopodobnie do kapilarnego podciągania wody gruntowej z silnie nasączonych nasypów.

Na etapie oględzin obiektu stwierdzono liczne uszkodzenia opasek betonowych wokół kościoła oraz występujące obniżenia na styku z opaską kamienną. W wyniku uszkodzeń/niedrożności kanalizacji

deszczowej/drenażu doszło do wypłukania drobnych frakcji oraz osiadania opaski, a także działania zjawiska mrozowego.

Stwierdzono zarysowania części murów w obrębie nadproży okiennych, zamurowanych/przebudowanych otworów drzwiowych, na styku rozbudowy względem pierwotnej części kościoła oraz sklepień. W obrębie absydy/zakrystii północnej stwierdzono zarysowania okładzin z piaskowca oraz murów od wewnątrz. Sklepienia kościoła i zakrystii oraz gurdy posiadają zarysowania wzdłuż kierunku północ-południe. Zarysowania sugerują, że doszło do zmiany warunków gruntowych lub osiadania fundamentów ścian, lub jednej ze ścian.

Obecnie występujące rysy/pęknięcia w obrębie nadproży okiennych i drzwiowych wynikają z zastosowanych rozwiązań konstrukcyjnych, wtórnych zamurowań otworów, występowania nawodnionych nasypów, zmiany warunków gruntowo-wodnych (wahania wód).

Z uwagi na brak uszkodzeń mogących świadczyć o pogarszającym się stanie fundamentów, a także ze względu na zakres planowanych prac nie wykonywano odkrywek fundamentów.

Ogólny stan techniczny fundamentów i podłoża gruntowego należy uznać za dostateczny. Zawilgocenie warstwy nasypów o znacznej miąższości oraz prawdopodobne wahania wód gruntowych związanych z poziomem rzeki Czarniej prowadzą do zawilgocenia murów i tynków, a także do występowania zarysowań. Ze względu na stan techniczny tynków i murów należy uznać, że fundamenty nie posiadają izolacji, a stan kanalizacji/drenażu należy uznać za zły.

Wnioski: Stan techniczny fundamentów nie wykazuje problemów w zakresie posadowienia. Wg wykonanej Dokumentacji badań podłoża gruntowego w poziomie posadowienia występują grunty niespoiste (średnio zagęszczone piaski drobne pochodzenia akumulacyjnego). Warstwę powierzchniową budują nasypy i gleba o znacznej miąższości. Gleba i nasypy są silnie nawodnione i wpływają negatywnie na stan zawilgocenia murów i tynków, a także uszkodzeń powłok malarskich.

W wyniku niedrożności/uszkodzeń kanalizacji/drenażu oraz zdolności zatrzymywania wody przez nasypy, a także możliwym okresowym podnoszeniu się wód gruntowych w zależności od poziomu wód w rzece dochodzi cyklicznie do zmiany warunków gruntowych, tj. wahania poziomu wód i lokalnego osiadania murów.

Występująca woda z nasączonych nasypów jest podciągana kapilarnie przez mury fundamentowe prowadząc do degradacji tynków i muru.

Wody opadowe odprowadzane są rurami spustowymi bezpośrednio na korytek połączonych z kanalizacją deszczową/drenażem. Obecnie studzienki są zamulone/zatkane, a sączki/rury odprowadzające częściowo uszkodzone. Prawdopodobnie podczas znacznych opadów dochodzi do odprowadzenia bezpośredniego wód opadowych w strefę nasypów, prowadząc do dodatkowego nawodnienia nasypów.

Na etapie realizacji należy oczyścić wszystkie studzienki oraz przeprowadzić monitoring kanalizacji/drenażu poprzez kamerowanie oraz jej udrożnienie i oczyszczenie.

8.2. Mury i tynki kościoła

Pierwotna część kościoła wzniesiono z kamienia i cegły. Rozbudowę wzniesiono z cegły. Ściany obustronnie otynkowane. W strefie cokołowej mury z okładziną z piaskowca. Wg karty zabytku ściany od zewnątrz otynkowane w 1992 roku. Prawdopodobnie wykonano wymianę części najbardziej zdegradowanych tynków na cementowo-wapienne oraz dokonano naprawy pozostałych tynków wapiennych. Na etapie wykonywania okładziny kamiennej w 2007 roku wykonano prawdopodobnie zacierkę/gładź z kleju/zaprawy cementowej oraz wyremontowaną powierzchnię pomalowano.

Elewacja południowa (frontowa) złożona z dolnej prostokątnej części zwieńczonej silnie wysadzonym gzymsem oraz trójkątnym szczytem. W boczne części są zryzalitowane. W górnej części zlokalizowane 3 nisze. W niszy centralnej figura Matki Bożej, w niszach bocznych figury zakonników. Górną część podkreślają spływy wolutowe. Całość zwieńczona sygnaturką. Okna w poziomie chóru z dekoracyjnym obramieniem. Okno centralne posiada powiększony dolny gzymś, który stanowi pseudozadaszenie dla drzwi. Gzymsy oraz obramienia zabezpieczone obróbkami blacharskimi. Elewacje boczne (wschodnia i zachodnia) oraz północna zwieńczone silnie wysadzonym gzymsem (analogicznym do elewacji frontowej). Od strony zachodniej przylega niższa dawna zakrystia, od strony północnej obecna zakrystia w formie absydy. Bryłę kościoła wspierają na zewnątrz szkarpy i pilastry.

Stwierdzono zarysowania murów w obrębie otworów okiennych i drzwiowych. Zarysowania w strefie okien przebiegają od gzymsów przez okna oraz wnęki wewnętrzne w stronę strefy cokołowej. Zarysowania są widoczne od strony zewnętrznej jak i wewnętrznej (fot.9-15). W ścianie rozbudowy od strony wschodniej od zewnątrz oraz w części centralnej absydy od wewnątrz stwierdzono zarysowania w obrębi zamurowanych otworów/wnęk. W ścianie wschodniej i zachodniej widoczne są rysy w obrębie pilastra na styku części pierwotnej i rozbudowy.

Lokalnie w miejscu części zarysowań wykonano wtóre zacierki i widoczne uzupełnienia powłok malarskich, które uległy ponownym zarysowaniom.

Na etapie oględzin stwierdzono zawilgocenia strefy cokołowej zarówno w strefie tynków jak i elementów murowych (fot. 18-21). Od wewnątrz dochodzi do złuszczeń powłok olejnych oraz szpachli na istniejących powłokach malarskich (fot.13,17).

Na etapie wizji lokalnych stwierdzono liczne odspojenia tynków w bezpośredniej strefie nad okładziną kamienną cokołu. Tynki uległy rozwarstwieniu (uszkodzeniom strukturalnym), odspojeniu od podłoża z silnym osypywaniem (fot.16). Podczas opukiwania tynków zewnętrznych ponad strefą cokołową stwierdzono lokalne odspojenia od podłoża do wysokości 1-1,5m. Należy się liczyć z odspojeniem ok 15-20% powierzchni tynków zewnętrznych.

Na etapie wizji lokalnych podczas opukiwania tynków wewnętrznych strefy cokołowej stwierdzono lokalne odspojenia od podłoża do wysokości 1-1,5m od posadzki. Należy się liczyć z odspojeniem ok. 20-25% powierzchni tynków wewnętrznych. Stwierdzono agresję mikrobiologiczną oraz zabrudzenia strefy cokołowej, w szczególności w obrębie rur spustowych.

W obrębie elewacji frontowej stwierdzono ubytki tynków w obrębie gzymsów oraz tympanonu.

Na etapie wizji lokalnych wykonano pomiary wilgotnościomierzem w celu określenia/sprawdzenia zawilgocenia. Pobrano w celu określenia rzeczywistego masowego zawilgocenia oraz stopnia zasolenia:

- 6 próbek na zewnątrz kościoła (3 okrywki):
 - próbka tynku i próbka muru elewacji wschodniej w miejscu nawy pierwotnej,
 - próbka tynku i próbka muru elewacji wschodniej w miejscu rozbudowy,
 - próbka tynku i próbka muru elewacji zachodniej w miejscu nawy pierwotnej,
- 3 próbki wewnątrz kościoła (3 odkrywki):
 - 1 próbka tynku elewacji zachodniej w nawie pierwotnej,
 - 1 próbka tynku elewacji zachodniej w nawie rozbudowy,
 - 1 próbka tynku elewacji wschodniej w nawie pierwotnej.

Poddano badaniom próbki metodą wagowo-suszarkową. Uzyskano wilgotność masową tynków zewnętrznych ok. 15-18% oraz muru ceglanego ok. 8-10%. Próbki muru ceglanego od zewnątrz silnie zmurszałe.

W zakresie tynków wewnętrznych uzyskano wilgotność masową na poziomie ok. 12-15% w strefie przyziemia. Zgodnie z tabelą nr 1 tynki zewnętrzne powyżej strefy cokołowej należy określić jako mokre oraz muru jako mocno wilgotne. W poszczególnych próbkach stwierdzono w części próbek podwyższoną zawartość azotanów, siarczanów oraz chlorków (fot. 22-23), a w próbce muru rozbudowy od strony wschodniej średnią zawartość chlorków.

Stan techniczny murów dostateczny.

Stan techniczny tynków zewnętrznych powyżej okładziny kamiennej niezadowalający. Tynki uległy złuszczeniom i rozwarstwieniu oraz lokalnie odspojone od podłoża. Powłoki malarskie powyżej strefy cokołowej w miejscu uszkodzeń tynków uległy lokalnym złuszczeniom lub całkowitej degradacji – stan techniczny niezadowalający.

Stan techniczny powłok wyższych partii dostateczny – stwierdzono wyplukanie części farby i widoczne zakresy malowania. Elewację pokryto prawdopodobnie jedną warstwą farby na nieodpowiednio przygotowanym podłożu.

Stan techniczny tynków wewnętrznych strefy cokołowej niezadowalający. Tynki zawilgocone oraz częściowo odspojone od podłoża. Powłoki malarskie strefy cokołowej (farba olejna) uległy złuszczeniom – stan techniczny niezadowalający. Powłoki malarskie wyższych partii (malatura kościoła) silnie zabrudzona, ciemna. Ogólny stan techniczny powłok dostateczny, lokalnie w obrębie uzupełnień bruzd montażu oświetlenia oraz elektryki niezadowalający. Szczegółowy stan oraz opis powłok wg Programu Badań Konserwatorskich.

Wnioski: Występujące zarysowania i pęknięcia oraz zawilgocenia i zasolenie prowadzą do obniżenia trwałości murów oraz degradacji tynków.

Na podstawie dostępnej dokumentacji fotograficznej oraz przeprowadzanych napraw należy stwierdzić, że uszkodzenia w obrębie tynków strefy cokołowej występują od dłuższego okresu i nie zostały nigdy skutecznie wyeliminowane.

Podstawową przyczyną stanu uszkodzeń tynków jest podciąganie kapilarnie wód zgromadzonych

w nasypach o znacznej miąższości, która jest dodatkowo kumulowana w bezpośredniej strefie fundamentów w wyniku niedrożności/uszkodzeń kanalizacji deszczowej. W wyniku niedrożności dochodzi do odprowadzenia wód w obszar nieutwardzony pomiędzy opaską, a drogą procesyjną. Dodatkowo podczas ulewnych deszczy dochodzi do zawilgocenia murów w wyniku działania wody rozbryzgowej z rur spustowych.

Zastosowane rozwiązania w zakresie okładziny kamiennej strefy cokołowej spowodowały przeniesienie degradacji tynków powyżej okładziny, prowadząc do dodatkowej kumulacji wilgoci w murze, także w strefie wewnętrznej muru. Odparowanie wody z tynków powyżej strefy cokołowej utrudniają wykonane zacierki cementowe o dużym oporze dyfuzyjnym. W wyniku kumulacji wilgoci doszło do odspojenia zacierek i rozwarstwienia strukturalnego tynków. Na podstawie wizji lokalnych, wykonanych badań muru oraz występujących uszkodzeń należy stwierdzić brak izolacji murów.

W wyniku ekspozycji uszkodzonych tynków dochodzi do ich dalszej przyspieszonej degradacji w wyniku rozsadzania zamarzającej wody w pustkach.

Tynki i mury są zawilgocone w strefie cokołowej. Sole mają zdolność wchłaniania wilgoci nawet z otaczającego je powietrza (higroskopijny pobór wody), magazynowania jej i ponownego wydalania. Podczas wielokrotnego powtarzania się tego zjawiska tworzą się kryształki soli, które łącząc się z już istniejącymi w kapilarach kryształkami wytwarzają olbrzymią siłę rozrywającą. Ciśnienie krystalizacji jest tak duże, że powoduje zniszczenia w otaczającym materiale. Objawia się to coraz większym sypaniem tynku i/lub jego odpadaniem.

Pęknięcia murów spowodowane są prawdopodobnie z sumą negatywnych czynników, do których należą:

- wahania wód w wyniku okresowego podnoszenia się wód gruntowych w zależności od poziomu wód w rzece oraz wyniku zdolności zatrzymywania wody przez nasypy dochodzi cyklicznie do zmiany warunków gruntowych, tj. wahania poziomu wód i lokalnego osiadania murów.
- technika murowania (nieprawidłowe murowanie polegające na wykonaniu słabych wapiennych spoin pionowych poszczególnych warstw w jednej linii, niedokładne wykonanie spoin - na etapie odkrywek stratygraficznych stwierdzono lokalnie pustki w spoinach),
- ewentualne wpływy termiczne muru oraz pokrycia.

Zawilgocenia oraz zawartość soli w murze związana jest z:

- występująca woda zawartą w nasypach oraz możliwym okresowym podnoszeniem się wód gruntowych,
- brak izolacji pionowych i poziomych,
- wykonanie okładziny kamiennej strefy cokołowej prowadząc do kumulacji wilgoci,
- zastosowanie wtórnych zacierek ścian powyżej cokołu jako cementowe o dużym oporze dyfuzyjnym,
- migrująca woda opadowa oraz wilgoć w zarysowaniach/pęknięciach/rozwarstwieniach prowadzi do występowania zjawiska mrozowego,

— zastosowany materiał budowlany na zaprawie wapiennej o dużej higroskopijności oraz podciąganiu kapilarnym.

W pierwszej kolejności należy usunąć istniejącą okładzinę kamienną oraz wtórne zacierki cementowe powyżej strefy cokołowej, które prowadzą do zatrzymania wilgoci w murze.

Na etapie realizacji należy oczyścić wszystkie studzienki oraz przeprowadzić monitoring kanalizacji/drenażu poprzez kamerowanie oraz jej udrożnienie i oczyszczenie.

Tynki ulegały wielokrotnym nieskutecznym naprawom. Uszkodzenia w obrębie tynków występują od dłuższego okresu i nie zostały nigdy skutecznie wyeliminowane.

W związku z występowaniem zawilgoconych nasypów oraz nieskutecznością wymiany tynków należy wykonać przeponę/izolację poziomą muru. Ze względu na planowaną wymianę tynków zewnętrznych i wewnętrznych strefy cokołowej izolację wykonać jako obustronną. Izolację należy wykonać poniżej poziomu posadzki kościoła w celu wyeliminowania ewentualnego przeniesienia zawilgocenia do wnętrza kościoła.

Należy wykonać naprawę zarysowań murów prętami helikalnymi. Ze względu na zarysowania przebiegające do strefy cokołowej należy nad oknami wykonać obustronne nadproża z prętów helikalnych.

Z uwagi na zawilgocenie i zawartość szkodliwych soli budowlanych w murze, celowe jest zastosowanie tynków renowacyjnych w pełnym systemie wraz z neutralizacją szkodliwych soli budowlanych.

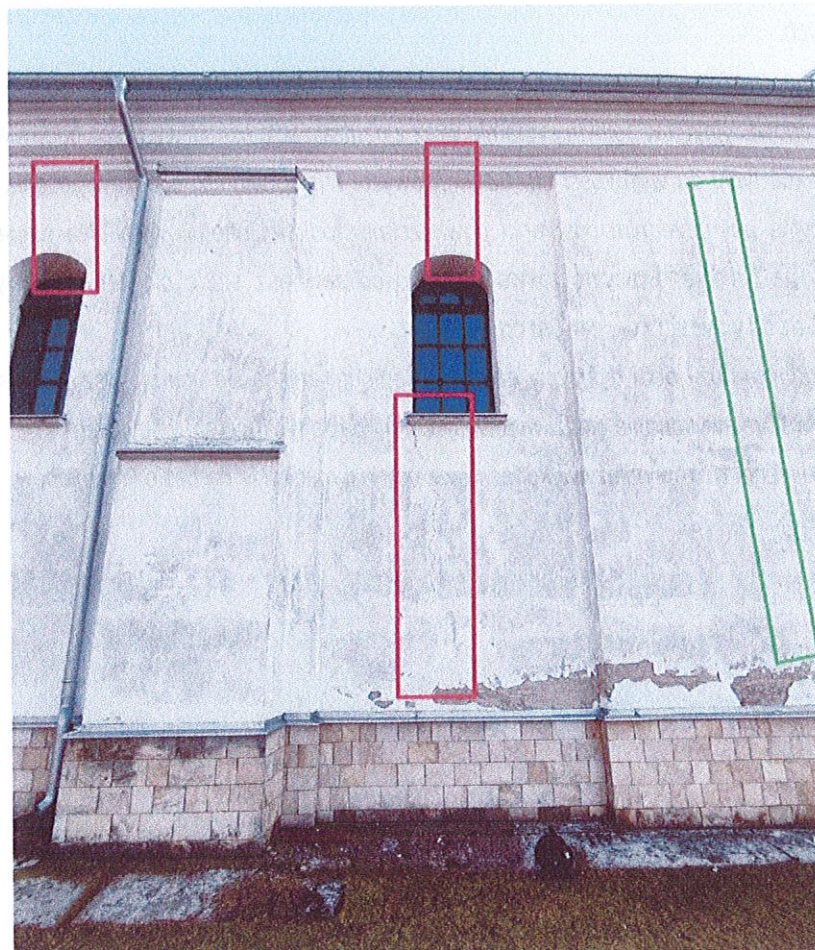
Należy skuć tynki do wysokości ok. 60 cm powyżej miejsc widocznego zawilgocenia i wykonać tynki renowacyjne po uprzednim odsoleniu powierzchni środkami chemicznymi. Na etapie ekspertyzy do wymiany na tynki renowacyjne zakwalifikowano od zewnątrz strefę ok. 1-1,5m powyżej istniejącego cokołu oraz od wewnątrz ok. 1-1,5m od posadzki.

Ze względu na duży opór dyfuzyjny na etapie remontu zaleca się usunąć wszystkie istniejące zacierki cementowe oraz wykonanie gładzi wyrównującej na bazie tynków renowacyjnych.

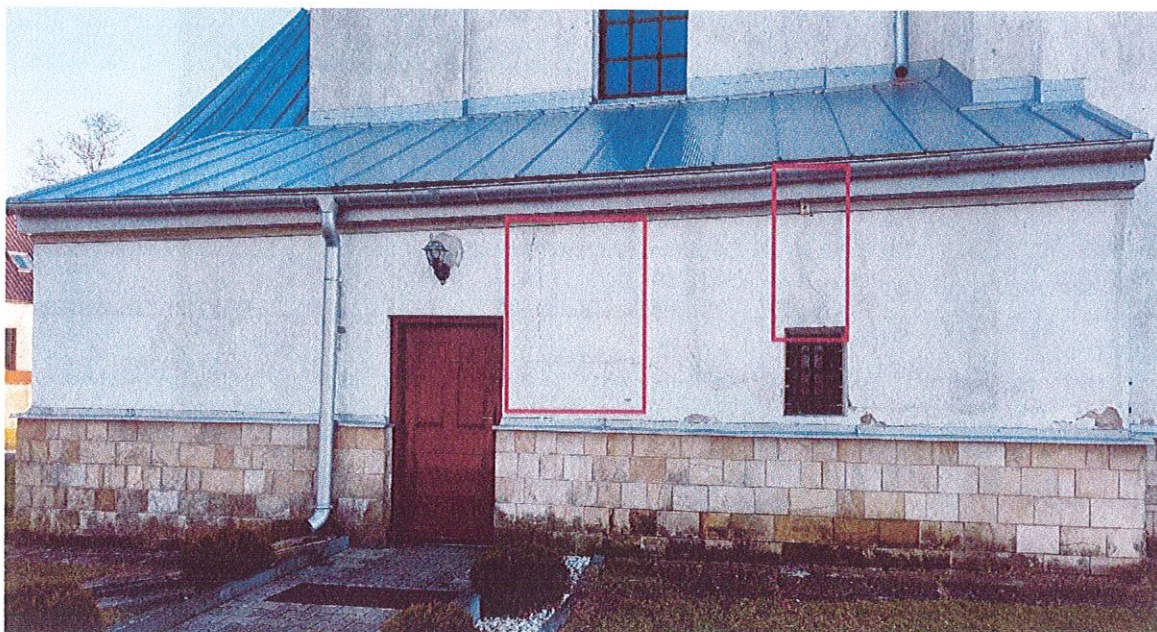
Po uzupełnieniu tynków należy wykonać nowe powłoki malarskie na bazie krzemianów.

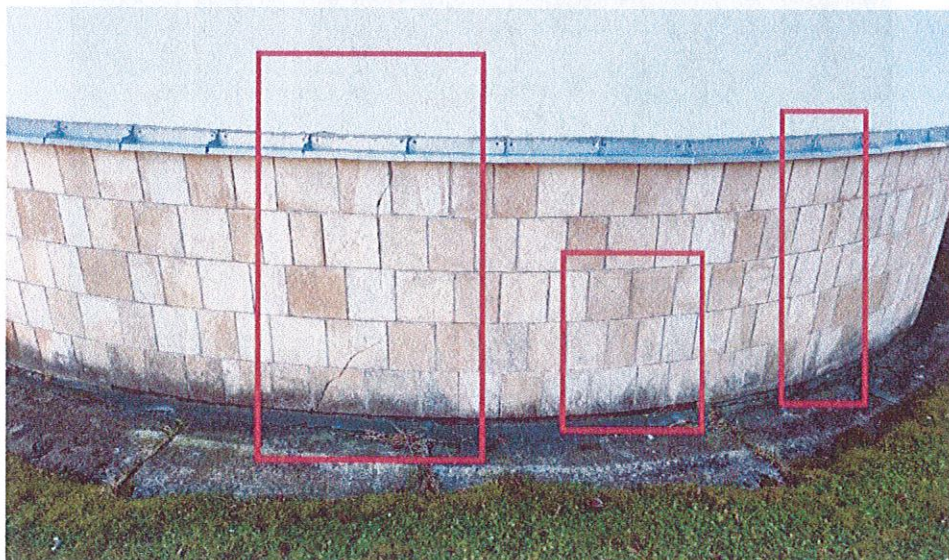
Fot. 9 Przykładowe zarysowania elewacji wschodniej. Złuszczenia powłok powyżej strefy cokolowej. Agresja mikrobiologiczna okładziny kamiennej

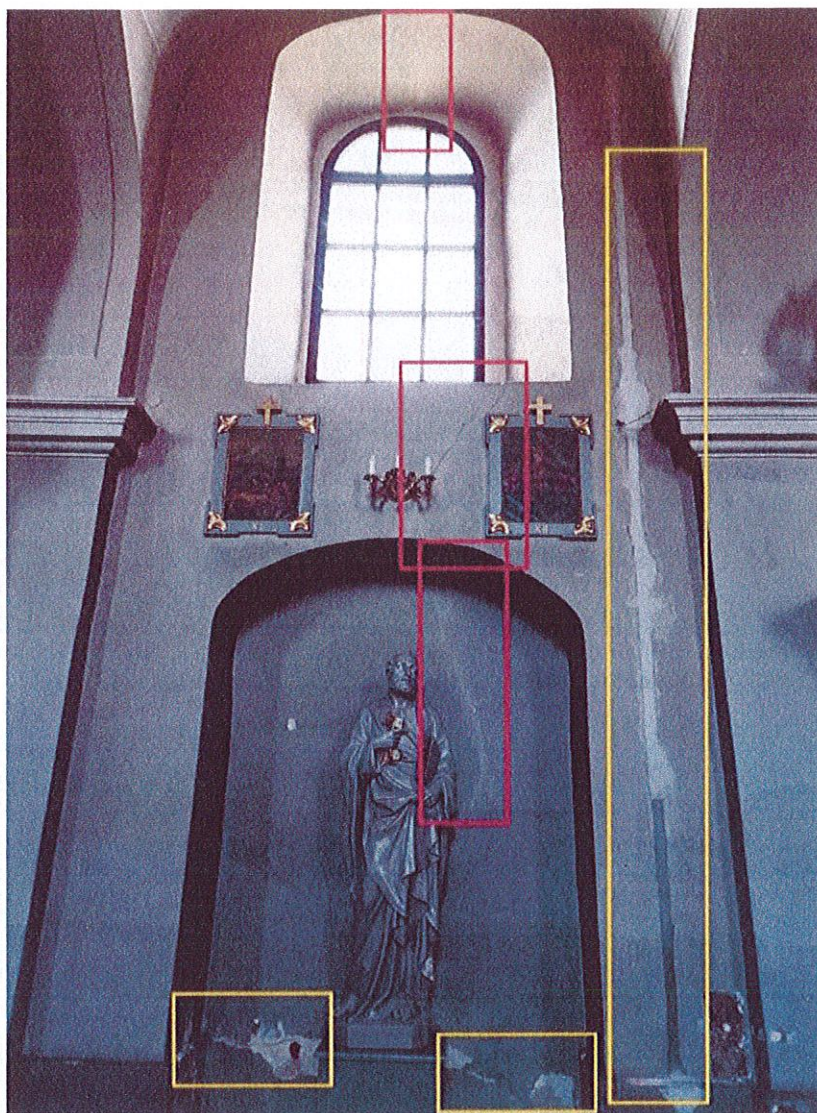
Fot. 10 Przykładowe zarysowania elewacji zachodniej w strefie okiennej (kolor czerwony) i w strefie styku części pierwotnej i rozbudowy (kolor zielony). Złuszczenia powłok powyżej strefy cokolowej. Agresja mikrobiologiczna okładziny kamiennej oraz opaski betonowej

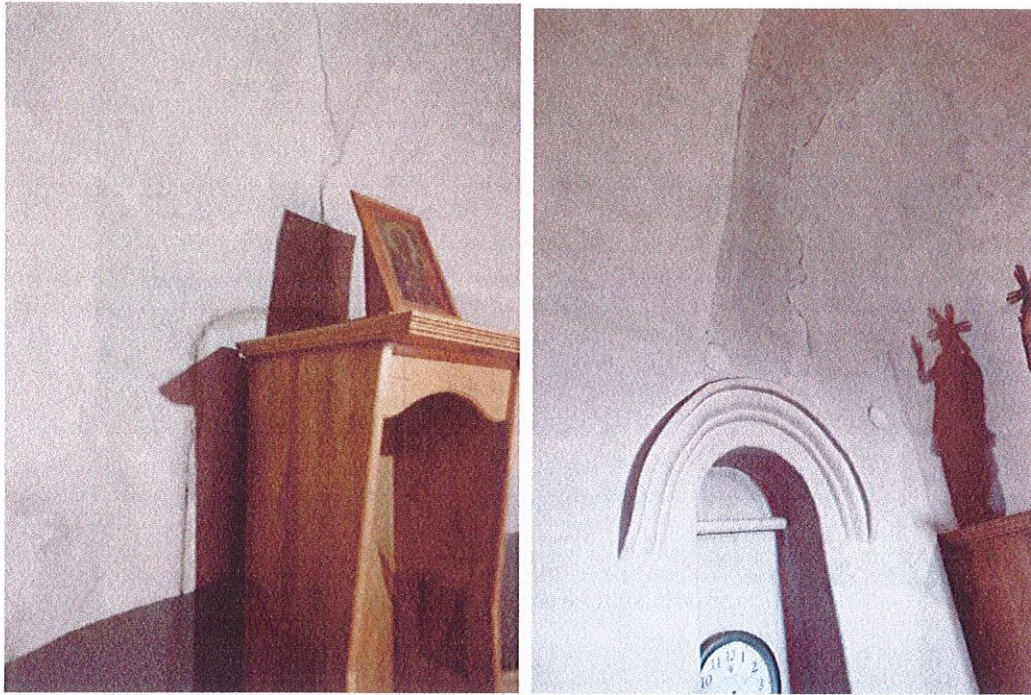
Fot. 11 Zarysowania elewacji zachodniej w obrębie pierwotnej zakrystii. Złuszczenia powłok powyżej strefy cokołowej. Agresja mikrobiologiczna okładziny kamiennej. Liczne uszkodzenia i pęknięcia opaski

Fot. 12 Zarysowania elewacji północnej w obrębie absydy. Agresja mikrobiologiczna okładziny kamiennej i opaski. Liczne uszkodzenia i pęknięcia opaski

Fot. 13 Przykład zarysowania elewacji wschodniej w obrębie okna i wnęki z rzeźbą św. Piotra. Złuszczenia powłok w strefie cokołowej. Uzupelnienia tynków po montażu okablowania oświetlenia

Fot. 14-15 Zarysowania absydy od wewnątrz w obrębie zamurowanych i istniejących otworów

Fot. 16 Uszkodzenia tynków powyżej strefy cokolowej. Rozwarstwienia/uszkodzenia strukturalne tynków. Powłoka malarska wykonana na kleju/zaprawie cementowej.

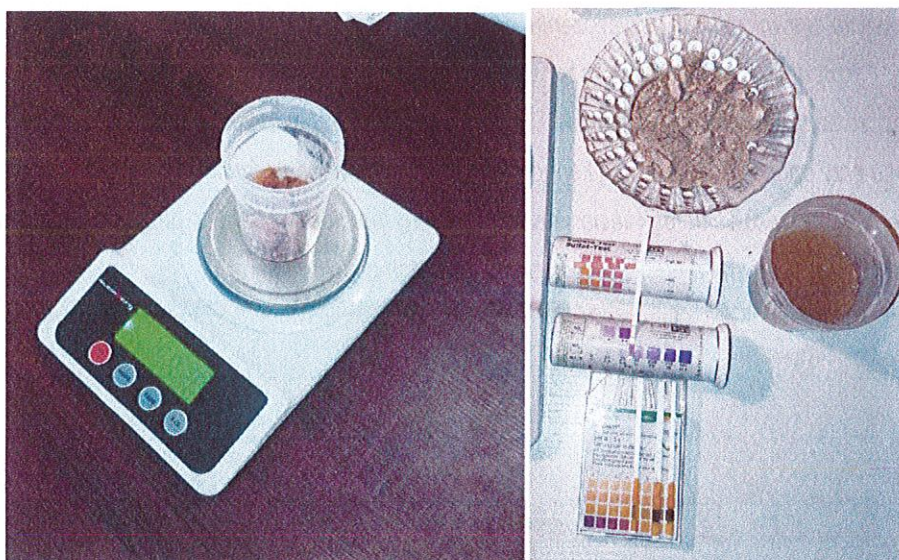
Fot. 17 Przykład złuszczenia powłok olejnych w strefie cokołowej

Fot. 18-19 Przykład pomiaru zawilgocenia muru i tynku elewacji wschodniej powyżej strefy cokołowej

Fot. 20-21 Przykład pomiaru zawilgocenia muru i tynku elewacji zachodniej od wewnątrz w strefie cokołowej

Fot. 22-23 Badanie zawilgocenia murów metodą wagowo – suszarkową oraz badanie zasolenia

8.3. Sklepienia

Wnętrze świątyni nakrywają sklepienia żaglaste ceglane na gurtach. Sklepienia pokryte polichromiami. Sklepienia w części centralnej z otworami wentylacyjnymi na przestrzeń strychową. Sklepienia nieocieplone.

Nad pierwotną zakrystią od strony zachodniej sklepienie kolebkowe silnie zarysowane (fot. 25-26).

Sklepienie na zakrystii północnej półkoliste, zarysowane (fot. 14-15).

Na całej długości kościoła oraz absydy na linii północ – południe zarysowanie biegnące przez gurdy i sklepienia w strefie klucza (fot. 24). Zarysowania sugerują, że doszło do zmiany warunków gruntowych lub osiadania fundamentów ścian, lub jednej ze ścian.

Stan techniczny sklepień nawy i prezbiterium dostateczny. Stan techniczny sklepienia kolebkowego nad pomieszczeniem od strony zachodniej (pierwotną zakrystią) w stanie niezadowolającym. Stan techniczny sklepienia półkolistego nad zakrystią północną w stanie dostatecznym. Zasadniczo sklepienia nie wykazują problemów konstrukcyjnych.

Wnioski: Przebiegające zarysowanie przez całą długość kościoła związane jest prawdopodobnie z wystąpieniem niewielkich naprężeń rozciągających w wyniku zmienności warunków gruntowych/osiadania ścian.

Ze względu na stopień zanieczyszczenia można domniemywać, że zarysowania te nie są nowe i obecnie nie wykazują powiększenia.

Ze względu na zmienność warunków gruntowo – wodnych oraz planowane prace konserwacyjno - restauracyjne wewnątrz należy wykonać wzmocnienia gurt poprzez zastosowanie ściągów stalowych w przestrzeni strychu na kierunku wschód zachód w miejscu występowania gurt.

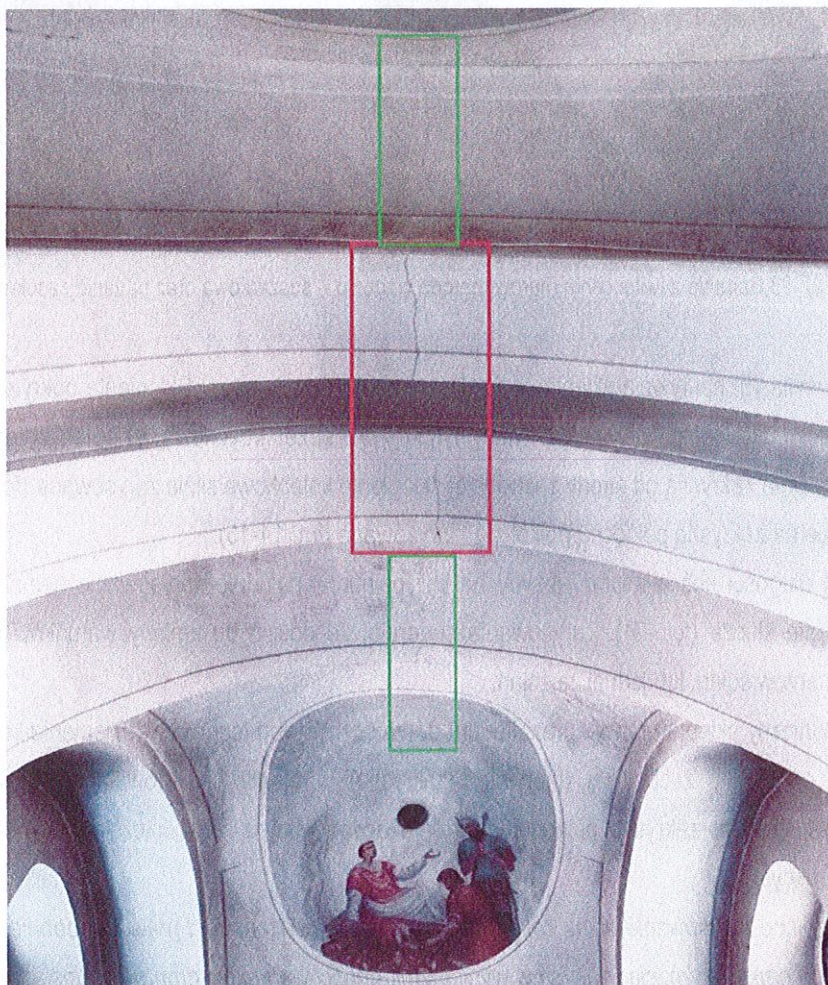
Zarysowania/pęknięcia sklepienia kolebkowego zakrystii zachodniej należy wzmocnić promieniście ściągami/zbrojeniem helikalnym.

Zarysowania/pęknięcia sklepienia półkolistego zakrystii północnej należy wzmocnić zbrojeniem helikalnym.

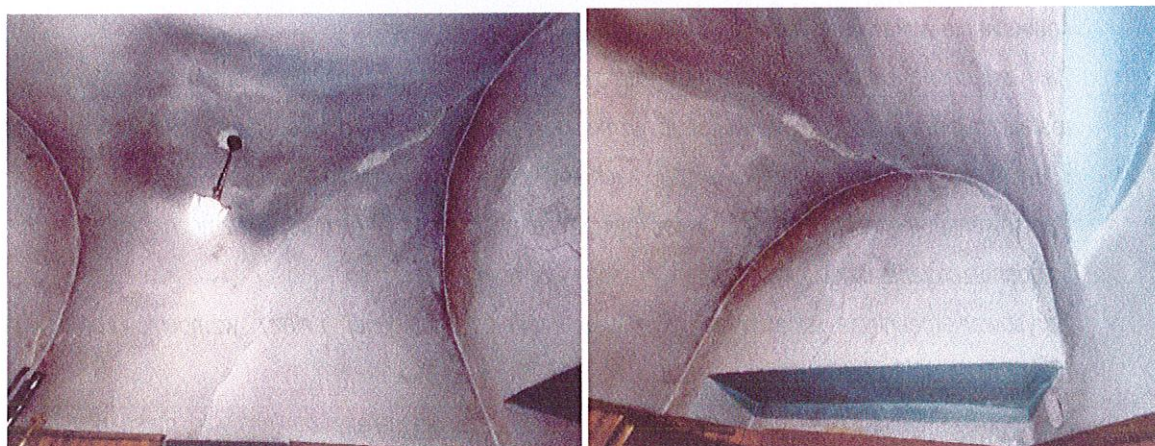
Występujące zarysowania tynków od strony wnętrza kościoła należy zainiektować masą wapienno-trassową lub zastrzykami na bazie wapna na etapie prac konserwatorskich malatury. Faktyczny stan

zachowania ujawni się po oczyszczeniu powierzchni – pokażą się niewidoczne wcześniej spękania, ubytki i uzupełnienia. Nie dopuszcza się do stosowania sztywnych mas szpachlowych. Na etapie oczyszczenia sprawdzić stan tynków. W przypadku występowania charakterystycznego „głuchego” odgłosu przy opukiwaniu należy wykonać iniekcję w celu związania tynku z podłożem.

Występujące zarysowania/pęknięcia w obrębie ściany pomiędzy nawą, a prezbiterium należy naprawić zbrojeniem helikalnym na etapie prac konserwatorskich polichromii.

Fot. 24 Przykład zarysowań sklepień. W strefie gurt (kolor czerwony) oraz w strefie sklepień (kolor zielony)

Fot. 25-26 Zarysowania sklepienia kolebkowego nad pierwotną zakrytą

8.4. Strop nad pomieszczeniem technicznym

Strop nad pomieszczeniem technicznym od strony zachodniej drewniany nagi. Od spodu płyta z tynkiem. Strop silnie zarysowany.

Wnioski: Na etapie realizacji należy usunąć istniejące opłytywanie/deskowanie stropu. Wykonać ocenę konstrukcyjną belek stropu. W razie konieczności wykonać wzmocnienia belek obustronnymi nakładkami gr. 6cm po uprzednim ich ociosaniu i oczyszczeniu z destruktywów owadzich.

Sufit odtworzyć jako nowy na nowym deskowaniu. Tynki wykonać jako cementowo-wapienne na siatce stalowej. Dopuszcza się opłytywanie stropu płytami wodoodpornymi.

8.5. Więźba dachowa i pokrycie

Więźba dachowa dachu głównego o układzie płatwiowo-dwujętkowym (fot.27). Płatwie oparte słupkach i mieczach. Słupki oparte na belkach stropowych. W strefie okapu miecze/zastrzały stropowe łączące belkę oraz krokwie. W strefie środkowej dodatkowe słupki podpierające/podwieszające jętki/belki w poziomie płatwi. W górnej części dodatkowa jętka.

Więźba dachu nad prezbiterium płatwiowo – dwujętkowa (fot.28). W wiązarach w miejscu występowania słupków więźby jętki zdwojone. Słupki oparte na belkach stropowych. W strefie okapu miecze/zastrzały stropowe łączące belkę oraz krokwie. W górnej części dodatkowa jętka.

Pokrycie kościoła blachą na rąbek na ażurowym deskowaniu. W części dachu głównego pokrycie wykonane na membranie. Nad prezbiterium blacha wykonana bezpośrednio na deskowaniu.

Więźba dachowa w ostatnich latach uległa remontowi. Nad nawą wykonano wymiany/wzmocnienia/zdwojenia uszkodzonych elementów. Nad prezbiterium wykonano częściowe odtworzenie więźby (w szczególności w zakresie krokwi). Nad nawą, dachami jednospadowymi w części frontowej oraz nad dachem dobudówki zachodniej (dawnej zakrystii) wymieniono pokrycie na nowe oraz wykonano część nowych obróbek blacharskich elewacji frontowej.

Komunikację stanowią pojedyncze deski stanowiące pomost techniczny. Obecnie strefa dachu nie posiada odpowiedniej komunikacji do wykonywania przeglądów technicznych oraz oceny stanu konstrukcji.

W obrębie dachu stwierdzono liczne zanieczyszczenia odchodami ptasimi.

Stan techniczny więźby dachowej dostateczny. Więźba po przeprowadzonym remoncie oraz wymianie części pokrycia. Na etapie wizji lokalnych nie stwierdzono przekroczenia stanów granicznych.

Wnioski: Ze względu na brak swobodnego dostępu do więźby i belek stropowych należy wykonać pomosty robocze umożliwiające dostęp. Zaleca się sukcesywnie oczyszczanie elementów z odchodów ptasich.

Fot. 27 Więżba dachowa nad nawą

Fot. 28 Więżba dachowa nad prezbiterium

8.6. Obróbki blacharskie, orynnowanie oraz odwodnienie

Istniejące odwodnienie dachu w postaci rynien i rur spustowych. Rynny i rury spustowe z blachy stalowej ocynkowanej. Woda opadowa odprowadzana bezpośrednio rynnami do korytek otwartych połączonych z kanalizacją deszczową/drenażem pomiędzy opaską wokół kościoła, a drogą procesyjną. Na etapie wizji lokalnych stwierdzono zamulenie/zanieczyszczenie studzienek oraz rur kanalizacji (fot.29-30).

W strefie cokółowej na okładzinie kamiennej stwierdzono zawilgocenia oraz agresję mikrobiologiczną

w wyniku oddziaływania wody rozbryzgowej. W strefie rur spustowych silna agresja mikrobiologiczna.

W oknach i wnękach parapety z blachy stalowej. Przypony, gzymsy i cokoly zabezpieczone obróbkami blacharskimi. W obrębie cokołu stwierdzono częściowe odspojenia obróbek od lica muru umożliwiające swobodną migrację wód opadowych.

Stan techniczny orynnowania i obróbek blacharskich dostateczny.

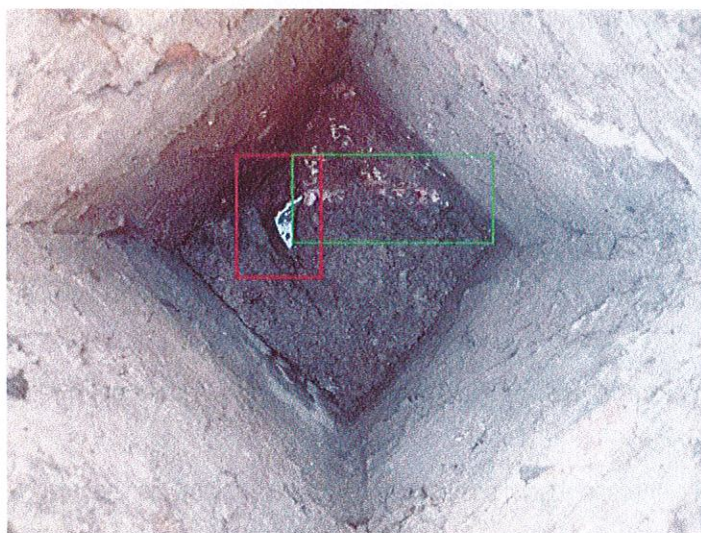
Wnioski: W wyniku negatywnego oddziaływania wody opadowej i rozbryzgowej dochodzi do degradacji okładziny kamiennej wraz z występującą agresją mikrobiologiczną.

W wyniku niedrożności/uszkodzeń kanalizacji deszczowej dochodzi do nasączenia nasypów wokół kościoła w bezpośredniej strefie fundamentów (pomiędzy opaską betonową, a drogą procesyjną). Na etapie oględzin i odkrywek stwierdzono, że nasypy posiadają zdolność gromadzenia wody.

Na etapie realizacji należy oczyścić wszystkie studzienki oraz przeprowadzić monitoring kanalizacji/drenażu poprzez kamerowanie oraz jej udrożnienie i oczyszczenie.

W miejscach uszkodzeń zaleca się wymianę uszkodzonych fragmentów na nowe lub wykonać naprawy za pomocą rękawa regeneracyjnego techniką bezwykopową. Na etapie ekspertyzy oceniono do wymiany ok. 15mb rur.

Ze względu na silną agresję mikrobiologiczną w obrębie rur spustowych na etapie realizacji należy wykonać korektę rur spustowych. Ze względu na planowaną wymianę opaski, należy wykonać nowe korytka odprowadzające wodę, tj. szersze minimalizujące wpływ wody rozbryzgowej oraz ich bezpośrednie obniżenie do korytek. Ze względu na występującą sieć kanalizacyjną zaleca się połączenie istniejących rur spustowych z kanalizacją deszczową.

Fot. 29-30 Przykład niedrożnych zatłoczonych studzienek kanalizacji

8.7. Opaski

Kościół okala opaska betonowa oraz w strefie elewacji frontowej i wejścia od strony zachodniej wykonana z kostki brukowej. W wyniku negatywnego oddziaływania wód opadowych, działania zjawiska mrozowego oraz prawdopodobnie wymywania drobnych frakcji podbudowy opaski betonowe uległy licznym spękaniami przechodzącym przez całą grubość opaski wraz z występującą agresją mikrobiologiczną, zwłaszcza w obrębie rur spustowych (fot.9-12).

Stan techniczny opasek betonowych niezadowolający. Stan techniczny opasek/dojść z kostki dobry.

Wnioski: Występujące uszkodzenia odspojenia, pęknięcia oraz agresja mikrobiologiczna związane są z negatywnym oddziaływaniem wody opadowej i rozbryzgowej.

Ze względu na uszkodzenia oraz wykonywanie nowych tynków zaleca się usunięcie istniejących opasek oraz ich odtworzenie jako nowe np. żwirowe z kamienia otoczakowego. Nie zaleca się wykonywania opasek jak pełne betonowe lub z kostki.

8.8. Malatura kościoła, ołtarze, ambona, rzeźby, transept organowy

Ściany kościoła pokryte malowidłami oraz polichromiami na sklepieniach. W wyniku współczesnych remontów i napraw, m.in. montażu okablowania oświetlenia we wnętrzu znajdują się liczne bruzdy uzupełnione zaprawą cementową.

Na etapie wizji lokalnych stwierdzono lokalne uszkodzenia gzymsów i cokołów. Podczas opukiwania tynków stwierdzono ich lokalne odspojenia od podłoża.

Wg Programu Prac Konserwatorskich pierwotnie kościół posiadał jednolicie białe ściany, ciemnobrązowy ołtarz główny, jasnobłękitne ołtarze boczne przelamane czerwinią z niewielką ilością złoceń. Pierwotnie ściany kościoła pozbawione były lamperii i były jednolicie białe. W wyniku przebudowy z 1888 r. wnętrza kościoła zyskały ciemnobrązową lamperię, powyżej której ściany pozostały białe. Na ścianach w dobudowanej części oraz na murowanych podstawach ołtarzy bocznych pojawiła się utrzymana w odcieniach czerwieni marmuryzacja, widoczna także na ołtarzu głównym. Ołtarz główny przeszedł znaczną modyfikację kolorystyczną, zyskał marmuryzację w odcieniach żółci i niebieskiego, znacznie jaśniejszą od poprzedniej.

Widoczny obecnie w świątyni ciemnoszary odcień nie został znaleziony w na żadnej z odkrywek, można więc uznać go za wtórny i niemający oparcia w historycznym wystroju świątyni.

Ołtarze boczne oraz ambona były pierwotnie utrzymane w podobnej kolorystyce błękitnych marmurzacji oraz złożonych detali. Mniej ozdobny i prostszy (pozbawiony marmurzacji oraz złoceń) jest transept organowy, stanowiący najmłodszy z badanych drewnianych elementów wystroju.

Stan zachowania malowideł i polichromii zróżnicowany. Szczegółowy opis wg Programu prac Konserwatorskich.

Wnioski: Ze względu na:

- *wtórne warstwy malarskie pokrywające ściany, ołtarze boczne oraz ambonę i transept organowy które mają ciemnoszary kolor, przez co wewnątrz wydaje się zabrudzone i bardzo ciemne,*
- *wtórne zacierki cementowe w miejscach montażu okablowania,*
- *liczne złuszczenia i odspojenia powłok malarskich w strefie cokołowej,*

należy wykonać prace konserwatorskie malowideł, polichromii, ołtarzy, rzeźb, transeptu organowego itp. w celu przywrócenia ich pierwotnej kolorystyki, oczyszczenia, uzupełnienia oraz rozjaśnienia wnętrza kościoła. Prace wykonać jako końcowy etap prac remontowo-konserwatorskich.

Głównym celem planowanych prac konserwatorskich jest odsłonięcie i utwalenie substancji zabytkowej oraz odtworzenie pierwotnego, dekoracyjnego wystroju wnętrza kościoła parafialnego.

Planowane prace uporządkują wnętrze i znacznie poprawią estetykę wnętrza kościoła.

9. ZALECANE METODY NAPRAW I ZABEZPIECZEŃ

Istniejący zabytkowy kościół św. Wawrzyńca w Kluczewsku wymaga wykonania szeregu prac konserwacyjno-restauracyjno-remontowych mających na celu poprawę estetyki, bezpieczeństwa i trwałości obiektu. Występujące zawilgocenia, zarysowania murów i tynków kościoła oraz stan malowideł wymaga przeprowadzenia prac remontowych.

Na etapie projektu należy zaprojektować roboty remontowe polegające na:

1. W pierwszej kolejności należy usunąć istniejącą okładzinę kamienną oraz wtórne zacierki cementowe powyżej strefy cokołowej, które prowadzą do zatrzymania wilgoci w murze.
2. Na etapie realizacji należy oczyścić wszystkie studzienki oraz przeprowadzić monitoring kanalizacji/drenażu poprzez kamerowanie oraz jej udrożnienie i oczyszczenie. W miejscach uszkodzeń zaleca się wymianę uszkodzonych fragmentów na nowe lub wykonać naprawy za pomocą rękawa regeneracyjnego techniką bezwykopową. Na etapie ekspertyzy oceniono do wymiany ok. 15mb rur.
3. Tynki i mur w strefie cokołowej oraz powyżej okładziny kamiennej należy określić jako mokre. Tynki w strefie wyższych partii elewacji wilgotne, a mury średnio wilgotne. Wraz z wysokością zmniejsza się zawilgocenie elementów ściany.

Należy skuć tynki do wysokości ok. 60 cm powyżej miejsc widocznego zawilgocenia i wykonać tynki renowacyjne po uprzednim odsoleniu powierzchni środkami chemicznymi. Na etapie ekspertyzy do wymiany

na tynki renowacyjne zakwalifikowano od zewnątrz strefę ok. 1-1,5m powyżej istniejącego cokołu oraz od wewnątrz ok. 1-1,5m od posadzki.

Ze względu na duży opór dyfuzyjny na etapie remontu zaleca się usunąć istniejące zacierki cementowe oraz wykonanie gładzi wyrównującej na bazie tynków renowacyjnych.

4. W przypadku występowania „głuchego” odgłosu w wyższych partiach należy wykonać nowe tynki cementowo – wapienne lub iniekcję w celu związania tynku z podłożem.
5. Lokalnie w przypadku niewielkich zarysowań tynków dopuszcza się oczyszczenie powierzchni, zastosowanie środka gruntującego i wykonanie wyrównania masą/zaprawą tynkarsko – murarską z trassem.
6. Tynki ulegały wielokrotnym nieskutecznym naprawom. Uszkodzenia w obrębie tynków występują od dłuższego okresu i nie zostały nigdy skutecznie wyeliminowane.

W związku z występowaniem zawilgoconych nasypów oraz nieskutecznością wymiany tynków należy wykonać przeponeę/izolację poziomą muru.

Przeponeę/izolację poziomą wykonać w postaci iniekcji ciśnieniowej przy zastosowaniu żywic poliuretanowych, żeli akrylowych, żywic epoksydowych, zaczynów cementowych lub krzemianów.

Przed przystąpieniem do prac należy sporządzić projekt wykonawczy osuszania określający rozstaw i ilości otworów iniekcyjnych, rodzaj iniektu oraz sposobu wtłoczenia. Dopuszcza się zastosowanie iniekcji w kremie.

Ze względu na planowaną wymianę tynków zewnętrznych i wewnętrznych strefy cokołowej oraz grubość muru izolację/przeponeę zaleca się wykonać jako obustronną. Izolację należy wykonać poniżej poziomu posadzki kościoła w celu wyeliminowania ewentualnego przeniesienia zawilgocenia do wnętrza kościoła.

7. Należy całość osłoniętego muru oczyścić z brudu, nawarstwień korozyjnych, pozostałości tynków np. poprzez mycie wodą lub parą pod ciśnieniem z użyciem środków chemicznych. Dopuszcza się piaskowanie powierzchni.
8. Wykonać ręczne doczyszczenie miejsc, których nie uda się doczyścić mechanicznie np. wydlutowanie szczelin osłabionych spoin.
9. Należy przeprowadzić dezynfekcję powierzchni murów metodą natrysku lub pędzlowania preparatem chemicznym.
10. W przypadku osłabionych, zdeintegrowanych i osypującego się materiału ściany należy te miejsca nasycić hydrofilnym preparatem krzemianowym.
11. W przypadku konieczności ubytki spoin uzupełnić zaprawą. Kolorystykę spoin dobrać do koloru lokalnej spoiny.
12. Należy wykonać izolację pionową murów fundamentowych. Należy istniejące mury odcinkowo odkopać oraz oczyścić z zanieczyszczeń. Wykonać warstwę wyrównującą ze szlamu mineralnego uszczelniającego, wykonać 2 warstwy hybrydowej izolacji mineralnej 2 komponentowej, ponownie warstwę szlamu uszczelniającego, zagruntować płynem hydrofobizującym, wykonać folię ochronną – kubelkową.

13. Należy wykonać naprawę murów w miejscu pęknięć/zarysowań przez ich zespolenie prętami helikalnymi tworzącymi ściągi stalowe z prętów #10 oraz naprawę mniejszych pęknięć i rys prętami #8. Do wykonania należy zastosować pręty helikalne ze stali nierdzewnej oraz kotwy helikalne w miejscu zagięć prętów. Do kotwienia zastosować zaprawę o wytrzymałości min. 30 MPa.
14. Ze względu na zmienność warunków gruntowo – wodnych oraz planowane prace konserwacyjno - restauracyjne wewnątrz należy wykonać wzmocnienia gurt poprzez zastosowanie ściągnięć stalowych z nakrętkami napinającymi w przestrzeni strychu na kierunku wschód-zachód w miejscu występowania gurt.
15. Zarysowania/pęknięcia sklepienia kolebkowego zakrystii zachodniej należy wzmocnić promieniście ściągnięciami/zbrojeniem helikalnym #8 na całej długości.
16. Zarysowania/pęknięcia sklepienia półkolistego zakrystii północnej należy wzmocnić zbrojeniem helikalnym #8 na długości zarysowania.
17. Występujące zarysowania/pęknięcia w obrębie ściany pomiędzy nawą, a prezbiterium należy naprawić zbrojeniem helikalnym #8 na etapie prac konserwatorskich malatury.
18. Występujące zarysowania tynków od strony wnętrza kościoła należy zainiektować masą wapienno-trassową lub zastrzykami na bazie wapna na etapie prac konserwatorskich malatury. Faktyczny stan zachowania ujawni się po oczyszczeniu powierzchni – pokażą się niewidoczne wcześniej spękania, ubytki i uzupełnienia. Nie dopuszcza się do stosowania sztywnych mas szpachlowych. Na etapie oczyszczenia sprawdzić stan tynków. W przypadku występowania charakterystycznego „gluchego” odgłosu przy opukiwaniu należy wykonać iniekcję w celu związania tynku z podłożem.
19. W strefie pęknięć murów w strefie okiennej należy wykonać obustronne nadproże z prętów helikalnych #10.
20. Na etapie realizacji należy usunąć istniejące oplytowanie/deskovanie stropu drewnianego nad pomieszczeniem technicznym. Wykonać ocenę konstrukcyjną belek stropu tj. ocenę stopnia degradacji przekroju belek. Należy belki porażone przez ksylofagi dokładnie oczyścić z destruktywów owadów oraz w przypadku znacznego zmniejszenia powierzchni przekroju (powyżej 30% przekroju), wzmocnić obustronnymi nakładkami gr. 6cm oraz wysokości belek istniejących.
Na etapie sporządzania ekspertyzy ze względu na stwierdzono stan techniczny belek zakwalifikowano 100% elementów stropu do wzmocnienia.
W przypadku zmniejszenia powierzchni przekroju powyżej 40% należy wykonać impregnację wzmacniającą pozostawianego drewna (konsolidację) lub wymienić elementy na nowe.
Sufit należy odtworzyć jako nowy na nowym deskowaniu. Tynki wykonać jako cementowo -wapienne na siatce stalowej. Dopuszcza się oplytowanie stropu płytami wodoodpornymi.
21. W miejscu ubytków na styku z obróbkami blacharskim (w szczególności elewacji frontowej) należy uzupełnić wyprawy tynkarskie i wyrównać powierzchnię. W razie konieczności przeprowadzić reprofiliację gzymsów. Powierzchnię gzymsów i obramień okiennych należy doczyścić, uzupełnić ubytki spoin za pomocą zapraw wapienno-trassowych. Następnie zastosowanie środków gruntujących, w miejscu pęknięć gzymsy osiatkować siatką z włókna szklanego i zastosować masę/zaprawę tynkarsko – murarską z trasem.

22. Z uwagi na zawilgocenie i zawartość szkodliwych soli budowlanych w murze, celowe jest zastosowanie tynków renowacyjnych w pełnym systemie wraz z neutralizacją szkodliwych soli budowlanych.
23. Tynki wykonać jako renowacyjne po uprzednim wzmocnieniu i przygotowaniu podłoża. Po usunięciu tynków sprawdzić zawilgocenie i zasolenie muru. W razie konieczności wykonać osuszanie z zastosowaniem nagrzewnic oraz tynki renowacyjne podkładowe magazynujące szkodliwe sole. Zaleca się pozostawienie odsłoniętego muru na czas ok. 1 miesiąca w celu umożliwienia naturalnego obniżenia wilgotności. Po nałożeniu tynków należy je chronić przed nadmiernym nasłonecznieniem oraz gwałtownym wysychaniem.
24. Po uzupełnieniu tynków zewnętrznych należy wykonać nowe powłoki malarskie na bazie krzemianów (szkło wodne potasowe). Kolorystykę wykonać w nawiązaniu do rozwiązań istniejących. Należy wykonać dwukrotne malowanie powierzchni.
25. Przed wykonaniem nowych powłok malarskich należy bezwzględnie sprawdzić przyczepność istniejących tynków do podłoża, w razie konieczności wykonać niezbędne wymiany/iniekcje oraz zastosować środek gruntujący.
26. Należy przywrócić obróbki blacharskie strefy cokołowej.
27. Ze względu na uszkodzenia oraz wykonywanie nowych tynków w strefie cokołowej zaleca się usunięcie istniejących opasek oraz ich odtworzenie jako nowe np. żwirowe z kamienia otoczkowego o frakcji 40 mm. Grubość pasa ochronnego/opaski min. 8cm.
28. Ze względu na silną agresję mikrobiologiczną w obrębie rur spustowych na etapie realizacji należy wykonać korektę rur spustowych. Ze względu na planowaną wymianę opaski, należy wykonać nowe/szersze korytka odprowadzające wodę, minimalizujące wpływ wody rozbryzkowej oraz bezpośrednio obniżenie rur do korytek. Ze względu na występującą sieć kanalizacyjną zaleca się połączenie istniejących rur spustowych z kanalizacją deszczową.
29. Ze względu na brak swobodnego dostępu do więźby i belek stropowych należy wykonać pomosty robocze umożliwiające wykonywanie przeglądów technicznych obiektu. Zaleca się sukcesywnie oczyszczanie elementów strychu z odchodów ptasich.
30. Ze względu na stan techniczny/estetykę wnętrza kościoła tj. wtórne warstwy malarskie pokrywające ściany, ołtarze boczne oraz ambonę i transept organowy które mają ciemnoszary kolor, przez co wnętrze wydaje się zabrudzone i bardzo ciemne, wtórne zacierki cementowe w miejscu montażu okablowania oraz liczne złuszczenia i odspojenia powłok malarskich w strefie cokołowej należy wykonać prace konserwatorskie malowideł, polichromii, ołtarzy, rzeźb, transeptu organowego itp. w celu przywrócenia ich pierwotnej kolorystyki, oczyszczenia, uzupełnienia oraz rozjaśnienia wnętrza kościoła. Prace wykonać jako końcowy etap prac konserwacyjno-restauracyjnych (remontowych).
Głównym celem planowanych prac konserwatorskich jest odsłonięcie i utrwalenie substancji zabytkowej oraz odtworzenie pierwotnego, dekoracyjnego wystroju wnętrza kościoła parafialnego.

Faktyczny stan zachowania ujawni się po oczyszczeniu powierzchni – pokażą się niewidoczne wcześniej spękania, ubytki i uzupełnienia. Nie dopuszcza się do stosowania sztywnych mas szpachlowych. Na etapie oczyszczenia sprawdzić stan tynków.

Prace należy prowadzić ściśle wg Programu Prac Konserwatorskich oraz pod nadzorem uprawnionego Konserwatora Dziej Sztuki.

10. WNIOSKI

10.1. Analiza dostępnych materiałów archiwalnych oraz przeprowadzone wizje lokalne, odkrytki, badania makroskopowe i prace diagnostyczne potwierdzają, że istniejący obiekt jest w ogólnym dostatecznym stanie technicznym z występującym stanem niezadowalającym w zakresie zawilgoceń, uszkodzeń tynków i murów oraz malatury kościoła.

10.2. Szczegółowe przyczyny i stan elementów budynku określono opisano w pkt. 8 niniejszej ekspertyzy.

10.3. Występujące zarysowania i pęknięcia oraz zawilgocenia i zasolenie prowadzą do obniżenia trwałości murów oraz degradacji tynków.

10.4. Tynki ulegały wielokrotnym nieskutecznym naprawom. Uszkodzenia w obrębie tynków występują od dłuższego okresu i nie zostały nigdy skutecznie wyeliminowane.

10.5. Występujące zawilgocenia, zarysowania murów i tynków kościoła wymagają przeprowadzenia prac remontowych.

10.6. Ze względu na skomplikowany charakter prac oraz rangę obiektu przeprowadzane naprawy nie powinny być tymczasowe/doraźne, ale pozwalać na dalsze wieloletnie bezpieczne funkcjonowanie oraz umożliwić prowadzenie dalszych prac remontowych.

Zabytkowy kościół pw. św. Wawrzyńca w Kluczewsku wymaga prac remontowych konserwacyjno-restauracyjno-remontowych w celu usunięcia zdegradowanych elementów, podniesienia trwałości, a także przywrócenia elementom im wartości użytkowych oraz estetycznych.

11. UWAGI KOŃCOWE

Zasadniczo zarysowania i uszkodzenia murów nie świadczą o nieprawidłowej pracy konstrukcji, lecz wynikają z zastosowanych rozwiązań konstrukcyjnych oraz występujących warunków gruntowych.

Podstawową przyczyną stanu uszkodzeń elewacji jest podciąganie kapilarne wód gruntowych. Zastosowana okładzina kamienna od zewnątrz oraz nieprzepuszczalne powłoki malarskie od wewnątrz (farba olejna) dodatkowo zwiększyły zakres degradacji. Zastosowane rozwiązania w zakresie okładziny spowodowały przeniesienie degradacji tynków powyżej ocieplenia, prowadząc do dodatkowej kumulacji wilgoci w murze. Odparowanie wody utrudniają wykonane zacierki cementowe powyżej strefy cokolowej o dużym oporze dyfuzyjnym. W wyniku kumulacji wilgoci dochodzi do odspojenia zacierki i odpadania płatów tynków.

Pęknięcia murów spowodowane są prawdopodobnie z sumą negatywnych czynników, do których należą: wahania wód gruntowych, technika murowania, ewentualne wpływy termiczne muru i pokrycia.

Obiekt w okresie użytkowania podlegał rozbudowie, przebudowie oraz znacznej ilości remontom, których dokładny zakres oraz sposób wykonania był niewystarczający. Szczegółowe informacje na temat prowadzonych prac wokół obiektu nie są znane.

Ze względu na dotychczasowe długoletnie użytkowanie można wnioskować, że bezpieczeństwo konstrukcji istniejącego kościoła będzie zapewnione.

11.1. Należy wykonać wszelkie prace wg wytycznych zawartych w pkt 8 i 9 niniejszej ekspertyzy.

11.2. Należy wykonywać okresowe przeglądy stanu technicznego elementów konstrukcyjnych w celu zachowania wystarczającej trwałości obiektu. Przeglądy zaleca się je powierzyć osobom posiadającym doświadczenie przy projektowaniu remontów/wzmocnień lub realizacji prac budowlanych na obiektach zabytkowych.

11.3. Wszelkie remonty, wzmocnienia i naprawy należy prowadzić pod nadzorem osoby uprawnionej. Nie dopuszcza się do zmiany istniejących układów konstrukcyjnych oraz pogarszaniu stanu istniejącej konstrukcji.

11.4. Wszelkie materiały w zakresie wzmocnień i napraw powinny posiadać właściwości zbliżone do materiałów już wbudowanych. Należy zachować zasadę kompatybilności materiałów pod względem mechanicznym, fizycznym i chemicznym.

11.5. Wszelkie prace rozpocząć po uprzednim uzyskaniu stosownych pozwoleń i uzgodnień.

11.6. Nie wyklucza się możliwości wystąpienia robót dodatkowych, nie przewidzianych na etapie ekspertyzy, a niezbędnych do wykonania z uwagi na technologię wzmocnienia i stan techniczny.

11.7. Wymienione produkty firmowe do naprawy, scalenia i wzmocnień mogą być zastąpione innymi środkami równoważnymi.

Ekspertyza techniczna jest ważna przez 3 lata od czasu jej wykonania oraz wyłącznie w zakresie opracowania. Po tym okresie należy ją aktualizować z uwagi na możliwe pogorszenie stanu technicznego obiektu.

Opracował:

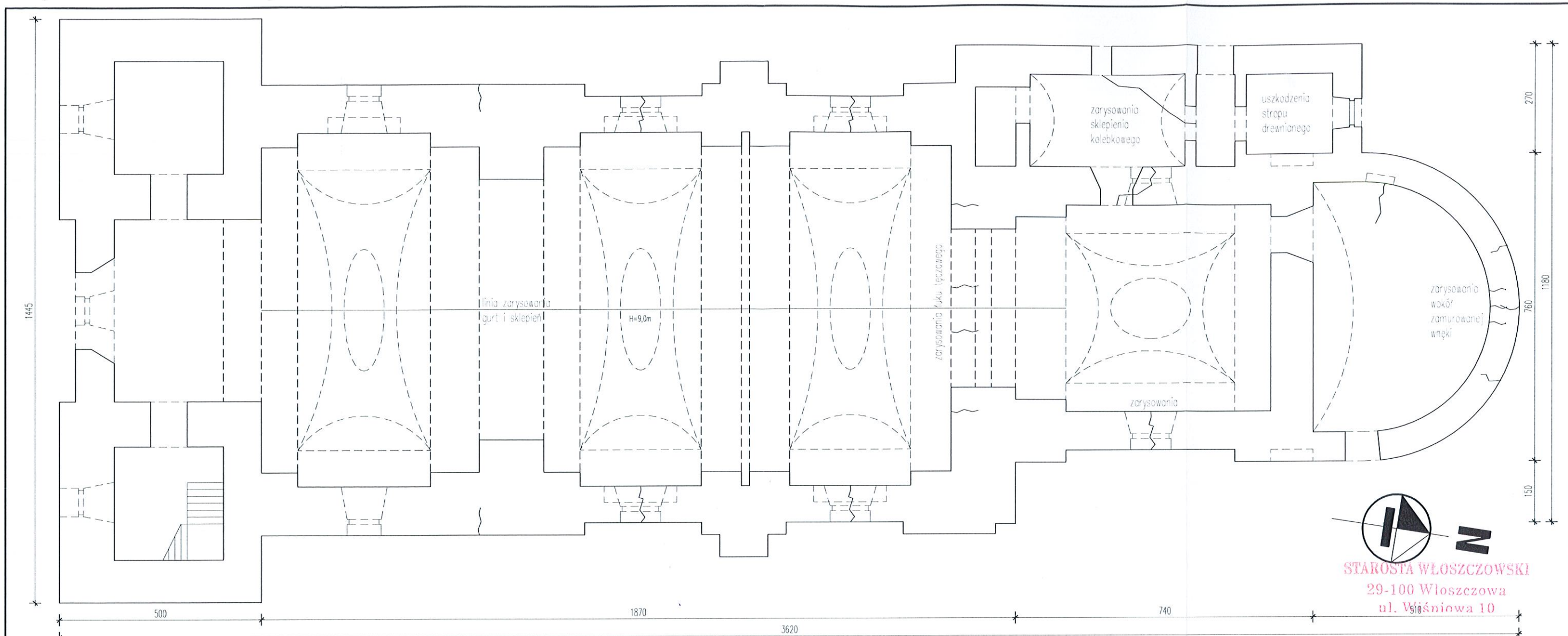
mgr inż. PAWEŁ FRĄCKIEWICZ
spec. konstrukcyjno-budowlana
nr upr. SWK/0119/PWBKb/21
spec. archit. nr upr. 491/SWOKK/2023
specjalność mykologiczno-budowlana 05/Sp/2023

mgr inż. Paweł Frąckiewicz
Uprawnienia budowlane do projektowania
i kierowania robotami budowlanymi bez od
w specjalności konstrukcyjno-budowlanej
SWK/0119/PWBKb/21
tel. 506 697 7

mgr inż. SŁAWOMIR ROGOWSKI
spec. konstrukcyjno-budowlana
nr upr. SWK/0129/POOK/09
nr upr. SWK/0008/OWOK/11

mgr inż. Sławomir Rogowski
Uprawnienia budowlane do projektowania
SWK/0129/POOK/09
i kierowania robotami budowlanymi
SWK/0008/OWOK/11
bez ograniczeń w specjalności konstrukcyjno-budowlanej

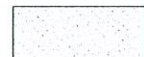

inż. PAWEŁ KRZYSIEK
spec. konstrukcyjno-budowlana
nr upr. SWK/0078/OWOK/05

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
 29-100 Włoszczowa
 ul. Wiośniowa 10

Rysunek zawiera schemat głównych uszkodzeń murów

LEGENDA :

- STREFA ZAWILGOCEŃ I GŁÓWNYCH USZKODZEŃ TYNKÓW ELEWACJI
- STREFA ZAWILGOCEŃ I ZŁUSZCZEŃ POWŁOK WEWNĄTRZ
- GŁÓWNE RYSY/PEKNIĘCIA ELEWACJI

NINIEJSZY RYSUNEK MA CHARAKTER POGLADOWY. NIE DOPUSZCZA SIĘ DO JAKICHKOLWIEK POMIARÓW Z RYSUNKU

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE R&F Studio Sp. z o.o.		R&F Structure Studio Sp. z o.o. Kielce, ul. Targowa 18/904 tel. 504-993-382, NIP: 9592044408 e-mail: pracownia@structurestudio.pl
NAZWA INWESTYCJI KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU		
JEDNOSTKA EWID.: 261301.2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBRĘB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO		
INWESTOR/ZLECENIODAWCA PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko		
AUTORZY OPRACOWANIA	NUMER UPRAWNIENI	PODPIS
OPRACOWAŁ: mgr inż. Paweł Frąckiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 491/SWOKK/2023	
OPRACOWAŁ: inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWOK/05	
OPRACOWAŁ: mgr inż. Stawomir Rogowski	SWK/0129/POOK/09	
FAZA PROJEKTU EKSPERTYZA BUDOWLANA		
BRANŻA BUDOWLANA		
TYTUŁ RYSUNKU RZUT PRZYZIEMIA - lokalizacja zarysowań		
NUMER RYSUNKU KP / ET - 01	SKALA 1:100	DATA 04.2024

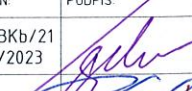
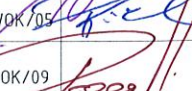

ELEWACJA POŁUDNIOWA (FRONTOWA)

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

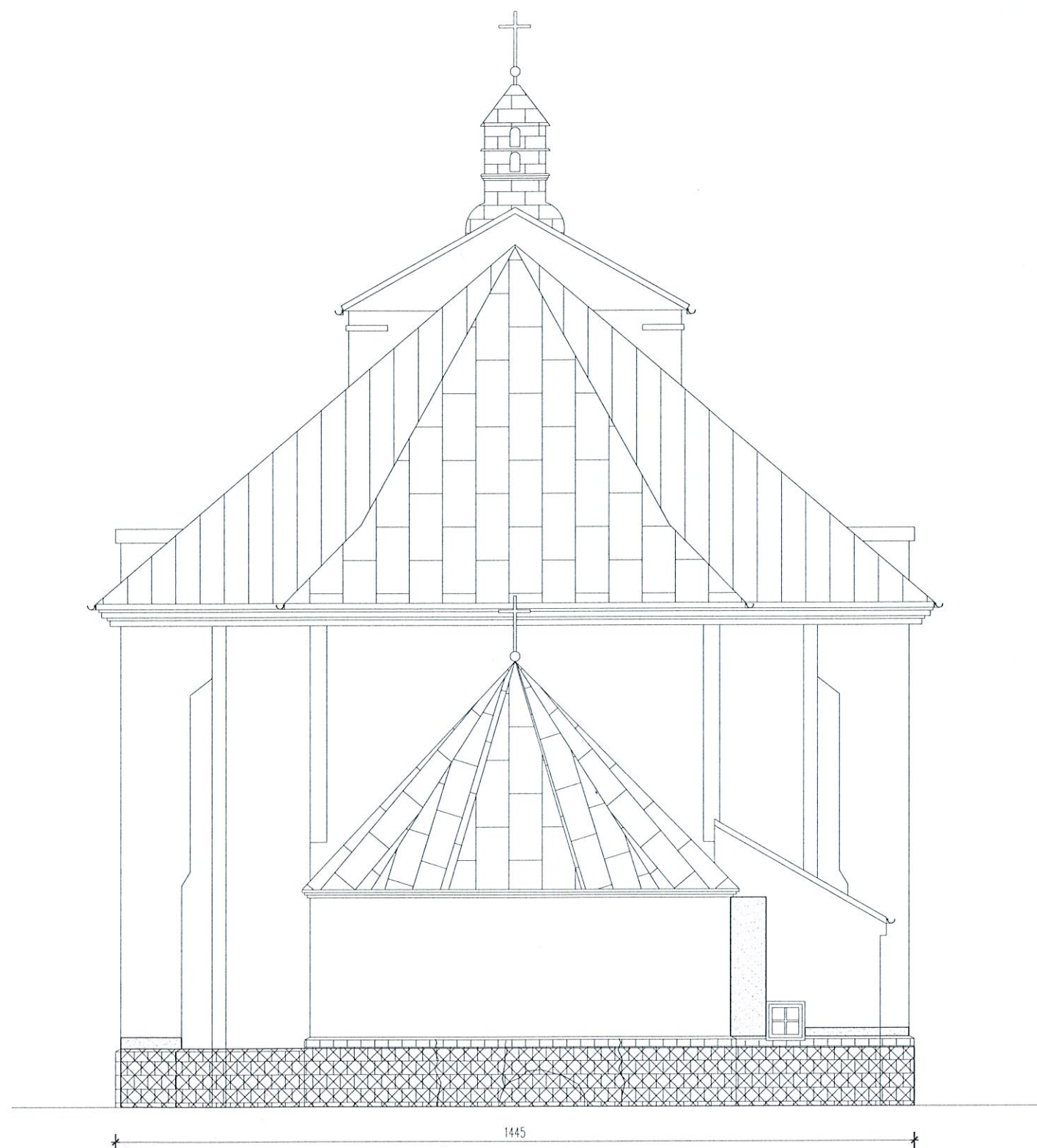
Rysunek zawiera schemat głównych uszkodzeń murów

LEGENDA:

- STREFA ZAWILGOCEŃ I GŁÓWNYCH USZKODZEŃ TYNKÓW ELEWACJI
- STREFA ZAWILGOCEŃ I ZŁUSZCZEŃ POWŁOK WEWNĄTRZ
- GŁÓWNE RYSY/PEKNIĘCIA ELEWACJI

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE: R&F Studio Sp. z o.o.		R&F Structure Studio Sp. z o.o. Kielce, ul. Targowa 18/904 tel 504-993-382, NIP 9592044408 e-mail: pracownia@structurestudio.pl
NAZWA INWESTYCJI KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU		
JEDNOSTKA EWID.: 261301_2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBREB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO		
INWESTOR/ZLECENIODAWCA: PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko		
AUTORZY OPRACOWANIA:	NUMER UPRAWNIEN	PODPIS
OPRACOWAŁ: mgr inż. Paweł Frąckiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 491/SWOKK/2023	
OPRACOWAŁ: inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWOK/09	
OPRACOWAŁ: mgr inż. Stawomir Rogowski	SWK/0129/POOK/09	
FAZA PROJEKTU EKSPERTYZA BUDOWLANA		
BRANŻA BUDOWLANA		
TYTUŁ RYSUNKU: ELEWACJA POŁUDNIOWA - mapa zarysowań		
NUMER RYSUNKU	SKALA	DATA
KP / ET - 02	1:100	04.2024

NINIEJSZY RYSUNEK MA CHARAKTER POGLADOWY. NIE DOPUSZCZA SIĘ DO JAKICHKOLWIEK POMIARÓW Z RYSUNKU

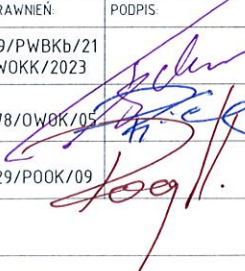
ELEWACJA PÓŁNOCNA

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

Rysunek zawiera schemat głównych uszkodzeń murów

LEGENDA:

- STREFA ZAWILGOCEŃ I GŁÓWNYCH USZKODZEŃ TYNKÓW ELEWACJI
- STREFA ZAWILGOCEŃ I ZŁUSZCZEŃ POWŁOK WEWNĄTRZ
- GŁÓWNE RYSY/PEKNIĘCIA ELEWACJI

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE R&F Studio Sp. z o.o.		R&F Structure Studio Sp. z o.o. Kielce, ul. Targowa 18/904 tel: 504-993-382, NIP:9592044408 e-mail: pracownia@structurestudio.pl
NAZWA INWESTYCJI KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU		
JEDNOSTKA EWID.: 261301_2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBRĘB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO		
INWESTOR/ZLECENIODAWCA PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko		
AUTORZY OPRACOWANIA:	NUMER UPRAWNIENI:	PODPIS:
OPRACOWAŁ: mgr inż. Paweł Frąckiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 491/SWOKK/2023	
OPRACOWAŁ: inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWOK/05	
OPRACOWAŁ: mgr inż. Sławomir Rogowski	SWK/0129/POOK/09	
FAZA PROJEKTU EKSPERTYZA BUDOWLANA		
BRANŻA BUDOWLANA		
TYTUŁ RYSUNKU ELEWACJA PÓŁNOCNA - mapa zarysowań		
NUMER RYSUNKU	SKALA	DATA
KP / ET - 03	1:100	04.2024

NINIEJSZY RYSUNEK MA CHARAKTER POGLADOWY. NIE DOPUSZCZA SIĘ DO JAKICHKOLWIEK POMIARÓW Z RYSUNKU

ELEWACJA WSCHODNIA

NINIEJSZY RYSUNEK MA CHARAKTER POGLADOWY. NIE DOPUSZCZA SIĘ DO JAKICHKOLWIEK POMIARÓW Z RYSUNKU

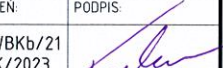

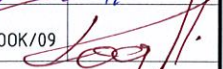

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

Rysunek zawiera schemat głównych uszkodzeń murów

LEGENDA:

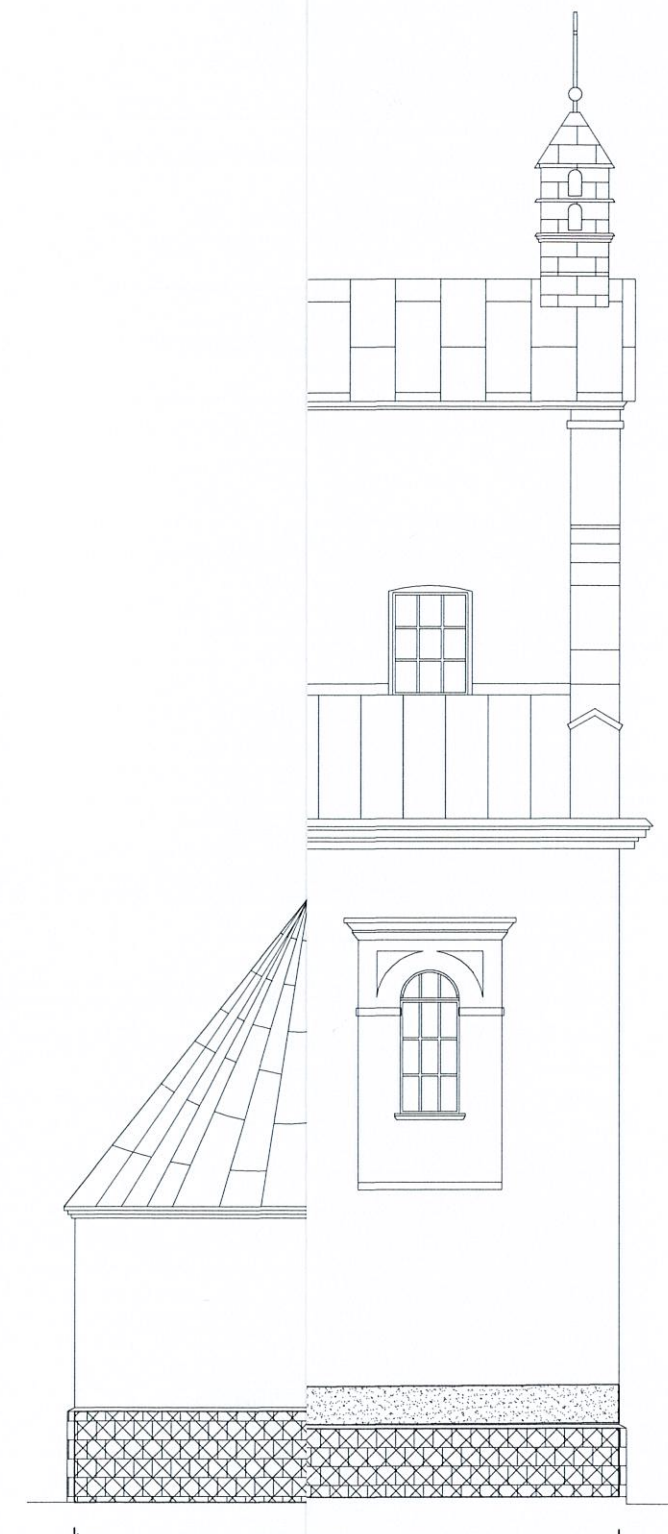
- STREFA ZAWILGOCEŃ I GŁÓWNYCH USZKODZEŃ TYNKÓW ELEWACJI
- STREFA ZAWILGOCEŃ I ZŁUSZCZEŃ POWŁOK WEWNĄTRZ
- GŁÓWNE RYSY/PEKNIĘCIA ELEWACJI

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE: R&F Studio Sp. z o.o.		R&F Structure Studio Sp. z o.o. Kielce, ul. Targowa 18/904 tel: 504-993-382, NIP:9592044408 e-mail: pracowania@structurestudio.pl
NAZWA INWESTYCJI: KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU		
JEDNOSTKA EWID.: 261301.2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBREB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO		
INWESTOR/ZLECENIODAWCA: PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko		
AUTORZY OPRACOWANIA:	NUMER UPRAWNIENI:	PODPIS:
OPRACOWAŁ: mgr inż. Paweł Frąckiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 491/SWOKK/2023	
OPRACOWAŁ: inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWDK/05	
OPRACOWAŁ: mgr inż. Stawomir Rogowski	SWK/0129/POOK/09	
FAZA PROJEKTU: EKSPERTYZA BUDOWLANA		
BRANŻA: BUDOWLANA		
TYTUŁ RYSUNKU: ELEWACJA WSCHODNIA - mapa zarysowań		
NUMER RYSUNKU:	SKALA:	DATA:
KP / ET - 04	1:100	04.2024

NINIEJSZY RYSUNEK

ELEWACJA ZACHODNIA

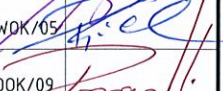
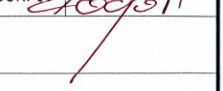

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

Rysunek zawiera schemat głównych uszkodzeń murów

LEGENDA:

- STREFA ZAWILGOCEŃ I GŁÓWNYCH USZKODZEŃ TYNKÓW ELEWACJI
- STREFA ZAWILGOCEŃ I ZŁUSZCZEŃ POWŁÓK WEWNĄTRZ
- GŁÓWNE RYSY/PEKNIĘCIA ELEWACJI

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE: R&F Studio Sp. z o.o.		R&F Structure Studio Sp. z o.o. Kielce, ul. Targowa 18/904 Tel: 504-993-382, NIP:9592044408 e-mail: pracownia@structurestudio.pl
NAZWA INWESTYCJI: KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU		
JEDNOSTKA EWID.: 261301.2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBREB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO		
INWESTOR/ZLECENIODAWCA: PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko		
AUTORZY OPRACOWANIA:	NUMER UPRAWNIENI:	PODPIS:
OPRACOWAŁ: mgr inż. Paweł Frackiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 491/SWOKK/2023	
OPRACOWAŁ: inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWOK/05	
OPRACOWAŁ: mgr inż. Sławomir Rogowski	SWK/0129/POOK/09	
FAZA PROJEKTU: EKSPERTYZA BUDOWLANA		
BRANŻA: BUDOWLANA		
TYTUŁ RYSUNKU: ELEWACJA ZACHODNIA - mapa zarysowań		
NUMER RYSUNKU: KP / ET - 05		SKALA: 1:100 DATA: 04.2024

ELEWACJA POŁUDNIOWA (FRONTOWA)

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

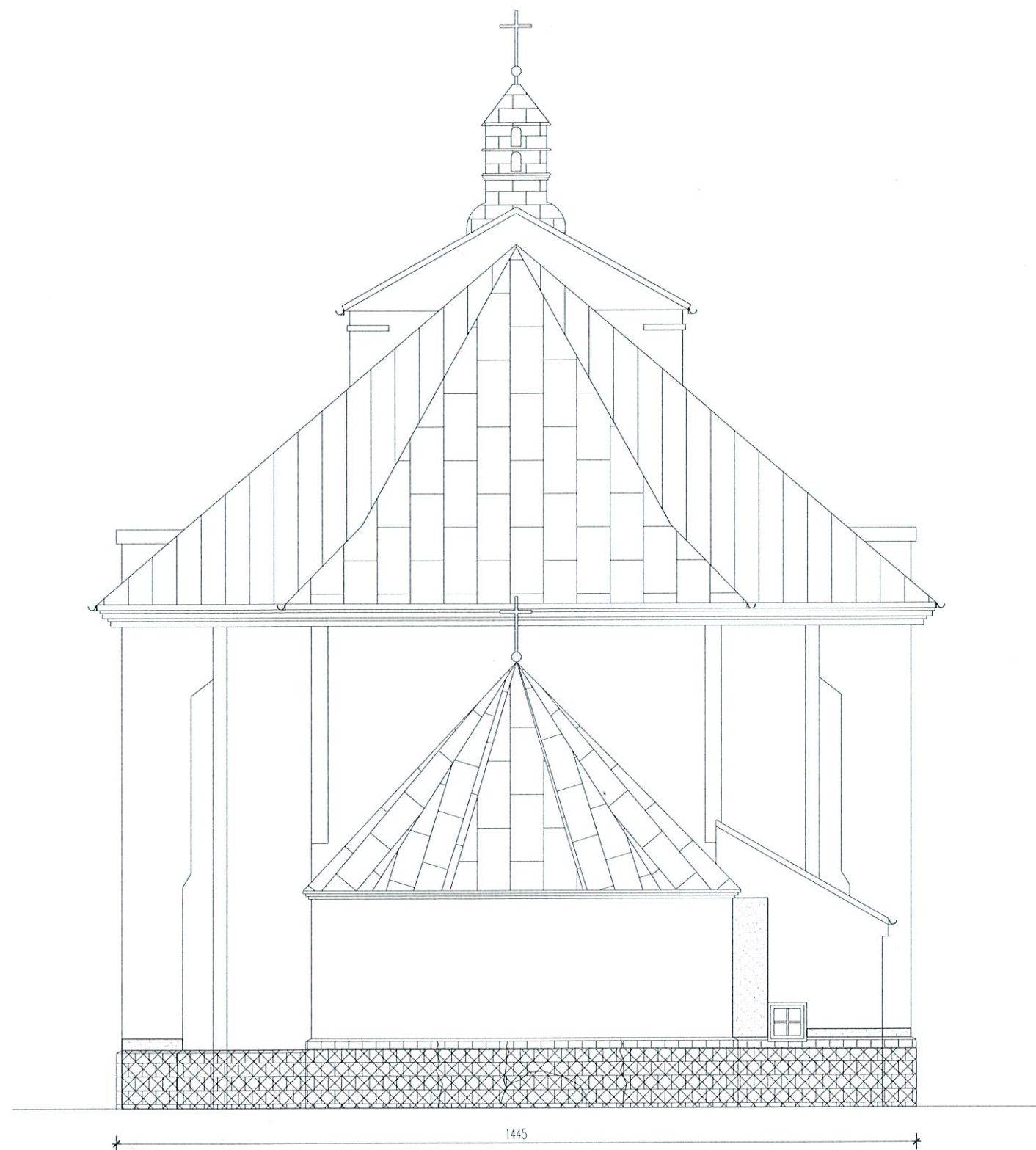
Rysunek zawiera schemat głównych uszkodzeń murów

LEGENDA:

- STREFA ZAWILGOCEŃ I GŁÓWNYCH USZKODZEŃ TYNKÓW ELEWACJI
- STREFA ZAWILGOCEŃ I ZŁUSZCZEŃ POWŁOK WEWNĄTRZ
- GŁÓWNE RYSY/PEKNIĘCIA ELEWACJI

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE: R&F Studio Sp. z o.o.		R&F Structure Studio Sp. z o.o. Kielce, ul. Targowa 18/904 Tel. 504-993-382, NIP 9592044408 e-mail: pracownia@structurestudio.pl
NAZWA INWESTYCJI: KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU		
JEDNOSTKA EWID.: 261301_2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBRĘB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO		
INWESTOR/ZLECENIODAWCA: PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko		
AUTORZY OPRACOWANIA:	NUMER UPRAWNIENI:	PODPIS:
OPRACOWAŁ: mgr inż. Paweł Frackiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 491/SWOKK/2023	
OPRACOWAŁ: inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWOK/05	
OPRACOWAŁ: mgr inż. Sławomir Rogowski	SWK/0129/P00K/09	
FAZA PROJEKTU EKSPERTYZA BUDOWLANA		
BRANŻA BUDOWLANA		
TYTUŁ RYSUNKU ELEWACJA POŁUDNIOWA - mapa zarysowań		
NUMER RYSUNKU	SKALA	DATA
KP / ET - 02	1:100	04.2024

NINIEJSZY RYSUNEK MA CHARAKTER POGLADOWY. NIE DOPUSZCZA SIĘ DO JAKICHKOLWIEK POMIARÓW Z RYSUNKU

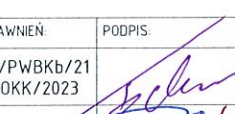
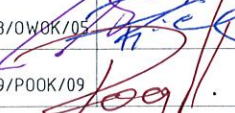

ELEWACJA PÓŁNOCNA

STAROSTA WŁOSZCZOWSKI
29-100 Włoszczowa
ul. Wiśniowa 10

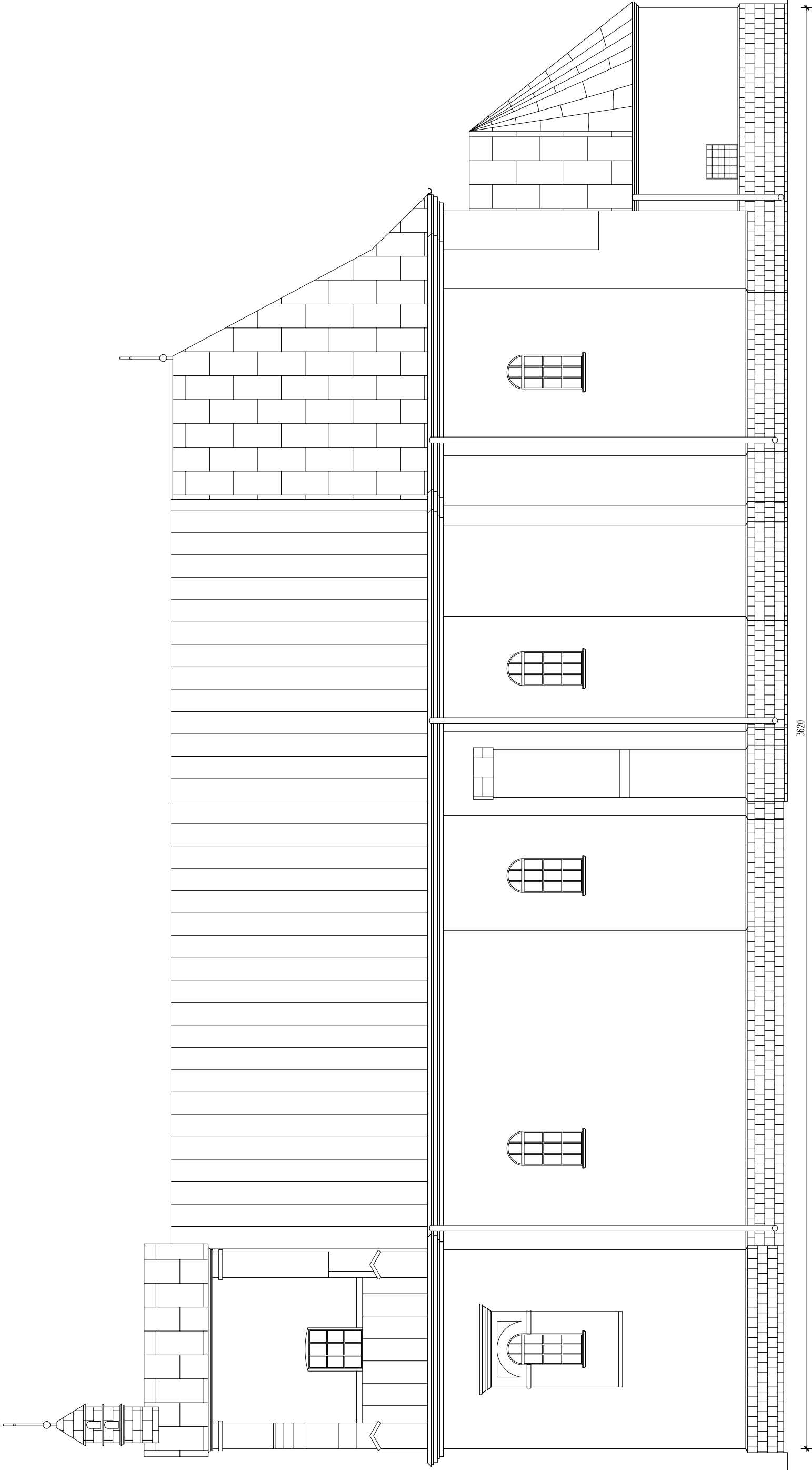
Rysunek zawiera schemat głównych uszkodzeń murów

LEGENDA:

- STREFA ZAWILGOCEŃ I GŁÓWNYCH USZKODZEŃ TYNKÓW ELEWACJI
- STREFA ZAWILGOCEŃ I ZŁUSZCZEŃ POWŁOK WEWNĄTRZ
- GŁÓWNE RYSY/PEKNIĘCIA ELEWACJI

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE R&F structure Studio Sp. z o.o.		R&F Structure Studio Sp. z o.o. Kielce, ul. Targowa 18/904 tel: 504-993-382, NIP 9592044408 e-mail: pracownia@structurestudio.pl
NAZWA INWESTYCJI KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU		
JEDNOSTKA EWID.: 261301.2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213 OBREB EWID. 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO		
INWESTOR/ZLECENIODAWCA PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko		
AUTORZY OPRACOWANIA:	NUMER UPRAWNIEN	PODPIS:
OPRACOWAŁ: mgr inż. Paweł Frackiewicz	SWK/0119/PWBKb/21 491/SWOKK/2023	
OPRACOWAŁ: inż. Paweł Krzysiek	SWK/0078/OWOK/09	
OPRACOWAŁ: mgr inż. Sławomir Rogowski	SWK/0129/POOK/09	
FAZA PROJEKTU: EKSPERTYZA BUDOWLANA		
BRANŻA BUDOWLANA		
TYTUŁ RYSUNKU ELEWACJA PÓŁNOCNA - mapa zarysowań		
NUMER RYSUNKU KP / ET - 03	SKALA 1:100	DATA 04.2024

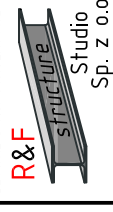
NINIEJSZY RYSUNEK MA CHARAKTER POGLADOWY. NIE DOPUSZCZA SIĘ DO JAKICHKOLWIEK POMIARÓW Z RYSUNKU

3620

ELEWACJA WSCHODNIA

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE:

R&F Structure Studio Sp. z o.o.
Kielce, ul. Targowa 18/904
tel.: 504-993-382, NIP:952044408
e-mail: pracowni@structurestudio.pl

NAZWA INWESTYCJI:

KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIÓŁA PARAFIALNEGO
PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU

JEDNOSTKA EWID.:

261301_2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213

OBREB EWID.:

0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO

INWESTOR/ZELENDIOWCA:

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA

P.W. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU

ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko

AUTORZY OPRACOWANIA:

NUMER UPRAWNIENI:

PODPIS:

OPRACOWAŁ:

SWK/0119/PWBKb/21

mgr inż. Paweł Frackiewicz

OPRACOWAŁ:

SWK/0129/P00K/09

mgr inż. Sławomir Rogowski

FAZA PROJEKTU:

INWENTARYZACJA

BRANŻA:

BUDOWLANA

TYTUŁ RYSUNKU:

ELEWACJA WSCHODNIA

NUMER RYSUNKU:

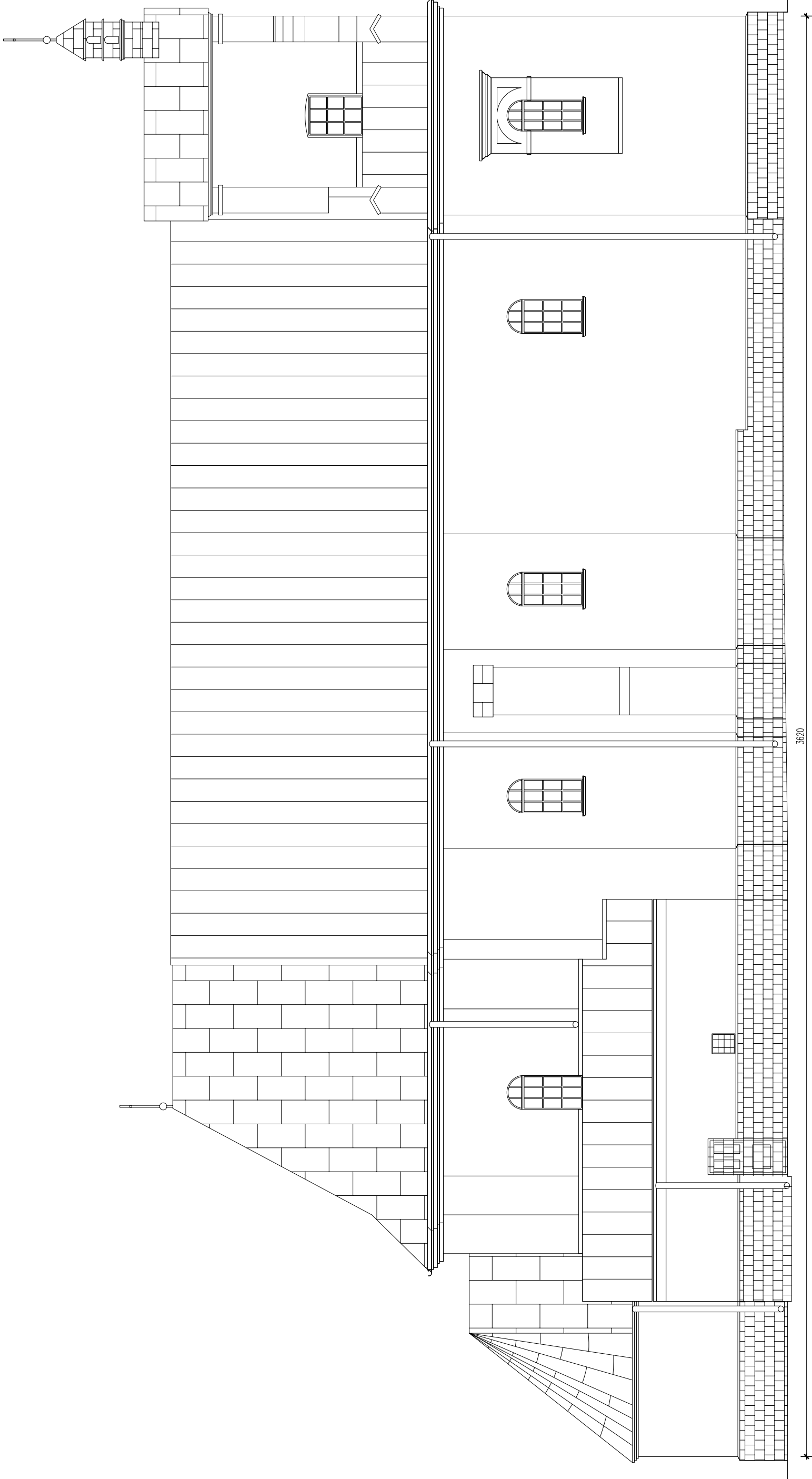
SKALA:

1:100

DATA:

04.2024

NINIEJSZY RYSUNEK MA CHARAKTER POGLĄDOWY. NIE DOPUSZCZA SIĘ DO JAKICHKOLWIEK POMIARÓW Z RYSUNKU

3620

ELEWACJA ZACHODNIA

GŁÓWNE BIURO PROJEKTOWE:

R&F Structure Studio Sp. z o.o.
Kielce, ul. Targowa 18/904
tel: 504-993-382, NIP:952044408
e-mail: pracowni@structurestudio.pl

Sp. z o.o.

NAZWA INWESTYCJI:
KONSERWACJA I RESTAURACJA KOŚCIÓŁA PARAFIALNEGO
PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU

JEDNOSTKA EWID.: 261301_2 KLUCZEWSKO DZ. NR EWID. 213

OBREB EWID.: 0010 KLUCZEWSKO, GM. KLUCZEWSKO

INWESTOR/ZELENDIOWCA:

PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA
PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU
ul. Kościelna 7, 29-120 Kluczewsko

AUTORZY OPRACOWANIA:

OPRACOWAŁ:
mgr inż. Paweł Frackiewicz

OPRACOWAŁ:
mgr inż. Sławomir Rogowski

FAZA PROJEKTU:
INWENTARYZACJA

BRANŻA:
BUDOWLANA

TYTUŁ RYSUNKU:
ELEWACJA ZACHODNIA

NUMER OPRACOWANIA:
SWK/0119/PWBKb/21

NUMER UPRAWNIENI:
491/SWOKK/2023

PODPIS:

SWK/0129/P00K/09

NUMER RYSUNKU:

KP / I - 05

SKALA:

1:100

DATA:

04.2024

CONSERVO
BARBARA
WIŚNIEWSKA
konserwacja dzieł
sztuki
NIP 8792543995
tel. 663556621

Załącznik nr do *U 26273A/W24*
Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach

Świętokrzyski Wojewódzki
Konservator Zabytków w Kielcach

dnia *28.05.2024*

J. Modras
mgr Joanna Modras

Znak *WAB.542.154.2024*

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

DLA WNĘTRZA
KOŚCIOŁA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU

opracowanie:

mgr Barbara Wiśniewska

nr dyplomu UMK: 1400/179501/2015

Barbara Wiśniewska

Kluczewsko, 2024

SPIS TREŚCI

1. Przedmiot opracowania	2
2. Opis, analiza formy, funkcji i treści	3
3. Opis stanu zachowania	3
4. Cele oraz założenia konserwacji i restauracji	4
5. Program prac konserwatorskich	5
6. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania	11

1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest program prac konserwatorskich dla wnętrza kościoła parafialnego pw. Św. Wawrzyńca w Kluczewsku, napisany na podstawie oględzin oraz badań konserwatorskich – odkrywek stratygraficznych. Badania konserwatorskie miały na celu określenie pierwotnej kolorystyki wnętrza świątyni i obejmują:

- ściany;
- ołtarz główny;
- dwa ołtarze boczne;
- ambonę;
- rzeźby św. Piotra i Pawła we wnękach na ścianach północnej i południowej;
- prospekt organowy;
- balustradę przed prospektem organowym.

**nr decyzji o wpisie do rejestru zabytków: 381 z dn. 15.01.1957 (kościół parafialny)
oraz 366B (wystrój i wyposażenie: ołtarz główny, dwa ołtarze boczne, ambona, rzeźby św. Piotra i Pawła, prospekt organowy)**

adres: ul. Kościelna 7, 97-522 Kluczewsko, nr ewid. Działki 213

budowa rozpoczęta: 1797 r.

rozbudowa: 1888 r.

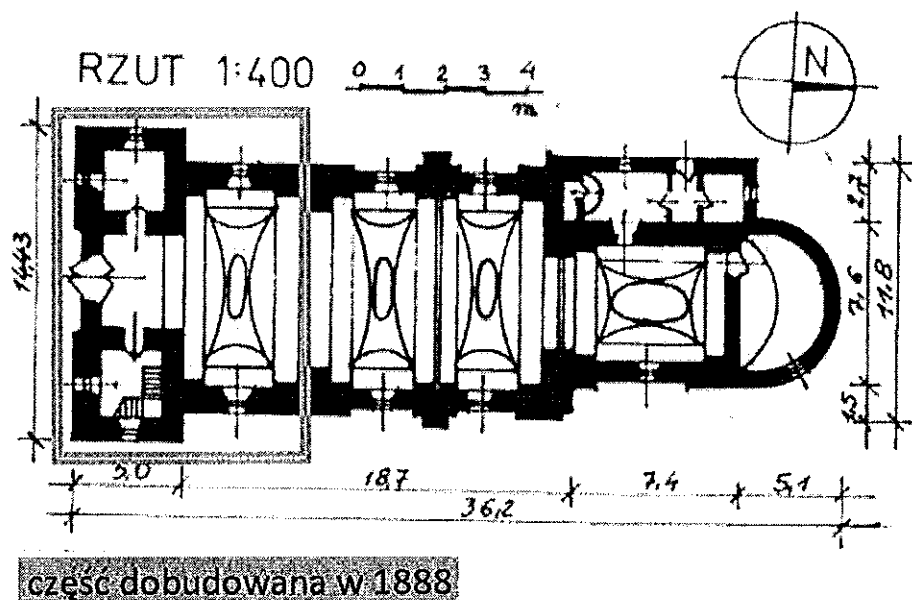
właściciel / użytkownik: Parafia rzymsko – katolicka w Kluczewsku

wcześniejsze prace konserwatorskie/budowlane: tak (1950, informacja z zielonej karty na stronie zabytek.pl¹)

wcześniejsze dokumentacje wykonanych prac: nie

Niniejszy program prac stanowi integralną część Opisu badań stratygraficznych dla kościoła.

Odkrywki wykonano na podstawie **decyzji ŚWKZ w Kielcach, znak ZRRiD.IR.5134.80.1.2023 z dnia 8.12.2023 r.** wg przedłożonego programu badań konserwatorskich dla wnętrza kościoła.

Fot. 1. Plan kościoła

¹ https://zabytek.pl/pl/obiekty/g-228322/dokumenty/PL.1.9.ZIPOZ.NID_N_26_EN.43861/1

2. OPIS, ANALIZA FORMY FUNKCJI I TREŚCI

Kościół jednonawowy, wyodrębnionym prezbiterium. Przebudowany w 1888 roku, kiedy to rozbudowano kościół w kierunku zachodnim, dobudowując jedno przęsło nawy i transept organowy. Sklepienie kościoła pokryte polichromiami.

Ołtarz główny murowany, otynkowany zaprawą wapienną z 3 warstwami polichromii. Murowany ołtarz stanowi ciekawą formę wkomponowaną w ścianę prezbiterium i stanowiącą jej integralną część. Jedynym elementem drewnianym jest stół ołtarzowy.

Dwa ołtarze boczne drewniane na murowanych mensach ołtarzowych. Oba ołtarze z obrazami olejnymi na płótnie, które wpisane są w kompozycję ołtarza zamkniętą kolumnami na podstawach, na których opierają się naczółki. Oba ołtarze boczne są bliźniacze, o identycznej kompozycji i wielkości. Pierwotnie w całości pokryte marmuryzacją, obecnie częściowo zamalowane szarą farbą.

Na ołtarzu głównym (Matka Boża, Św. Jan) oraz w nawach w ścianach północnej i południowej (Śś. Piotr i Paweł) ponadnaturalnej wielkości rzeźby wykonane z gipsu, pomalowane jednolicie w kolorze szarym.

Na ścianie północnej ambona drewniana, podobnie jak większość elementów kościoła, pomalowana w kolorze szarym ze złożonymi detalami. Figury świętych wkomponowane w nisze na mównicy, przedzielone kolumnkami z kapitelami korynckimi. Nad mównicą zwieńczenie z przedstawieniem Ducha Świętego w postaci gołębia.

Transept organowy z balustradą pomalowane w odcieniach szarego błękitu, z detalami złożonymi. Pierwotnie w odcieniach brzozy i brązu. Transept organowy znajduje się w dobudowanej w końcu dziewiętnastego wieku części kościoła.

Ściany kościoła z cokołem, przedzielone gzymsem, na którym opierają się łuki tworzące sklepienie. Ściany pomalowane na szary odcień, najprawdopodobniej farbą kredową, która z łatwością się zmywa. Polichromie oraz dekoracja malarska wprowadzona najprawdopodobniej w latach pięćdziesiątych XX wieku z przedstawieniami figuralnymi oraz pasami przy krawędziach. Wykorzystane motywy nie stanowią analogii do warstw wcześniejszych stanowią element zupełnie nowy. We wnętrzu zamontowana jest instalacja grzewcza – grzejniki elektryczne powieszono na ścianach.

3. OPIS STANU ZACHOWANIA

3.1. OŁTARZ GŁÓWNY

Generalny stan zachowania ołtarza głównego jest dobry. Zasadniczym problemem jest łuszcząca się wtórna warstwa farby. W pobliżu przejścia na zakrystię niewielkie ubytki zaprawy. Wtórna warstwa farby ma nierówny połysk, prawdopodobnie w wyniku degradacji werniksu lub innego rodzaju zabezpieczenia powierzchni. Wtórna warstwa farby występuje miejscami na wtórnej zaprawie, nałożonej niedbale, z widocznymi śladami narzędzi. Widoczne są także punktowe ubytki wierzchniej warstwy imitacji marmuryzacji, gdzie odsłaniają się warstwy starsze. Miejsca złoczeń nierówne, niewyszlifowane, wyraźne ślady narzędzia.

3.2. OŁTARZE BOCZNE

W najgorszym stanie zachowały się mensy ołtarzowe obu ołtarzy bocznych. Zaprawa cienkowarstwowa łuszczy się praktycznie na całej powierzchni, reperowano ją doraźnie licznymi wtórnymi zaprawami.

Warstwa malarska przedstawiająca czerwoną marmuryzację z ubytkami, łuszcząca się, z odsłoniętym gruntem. Pozostałe elementy ołtarza zamalowane szarą farbą olejną, pierwotnie również pokryte marmuryzacją w odcieniach błękitu. Obrazy zachowane w dobrym stanie.

3.3. AMBONA

Balustrada ambony oraz zadaszenie zachowane w ogólnie dobrym stanie. W dużo gorszym zachowały się schody prowadzące na mównicę, stopnie z licznymi ubytkami krawędzi, osłabione. Wtórne złoczenia zmatowiały. Figury świętych pierwotnie złoczone zamalowane szarą farbą. Nieliczne ślady działalności kofatka domowego, jednak brak widocznych aktywnych ognisk.

3.4. TRANSEPT ORGANOWY Z BALUSTRADĄ

Transept organowy zachowany w ogólnie dobrym stanie. Drewniana konstrukcja jednolicie zamalowana szarą farbą, położone złocenia w miejscach pierwotnie ich pozbawionych. Widoczne wtórnie zamontowane instalacje elektryczne, włączniki światła, gniazdka etc. W dużo gorszym stanie zachowania jest sama balustrada. Widoczne liczne ślady użytkowania, przetarcia farby. Zamontowane wtórne, nowe elementy ze sklejk.

3.5. RZEŻBY MATKI BOŻEJ, ŚŚ. JANA, PIOTRA I PAWŁA

Wszystkie z wymienionych rzeźb zachowały się w bardzo dobrym stanie. Brak widocznych ubytków. Całość pokryta grubą warstwą szarej farby olejnej, która zaciera szczegóły rzeźby. Detale rzeźb pokryte imitacją złocenia, które wcześniej w tym miejscu nie występowało.

3.6. ŚCIANY

Ściany wewnętrzne świątyni są elementem wymagającym ingerencji w największym stopniu. Widoczne liczne wtórne wyprawy, maskujące zamontowane peszle z okablowaniem. Wyprawy te, o innym niż zaprawa oryginalna kolorze, bardzo rzucają się w oczy i zaburzają odbiór estetyczny wnętrza świątyni, a także ze względu na inne właściwości mechaniczne, prowadzą do pogarszania stanu zachowania oryginalnych wypraw.

Ściany pomalowano szarą farbą, najprawdopodobniej kredową, która z łatwością rozpuszcza się pod wpływem wody. W wyniku sprzątnięcia kościoła na ścianach powstały liczne smugi.

Miejscami (okolice ambony na ścianie północnej) widoczne wysolenia oraz silnie łuszczący się tynk. Świadczy to o występowaniu problemów z zawilgoceniem i brakiem, lub nieszczelnością izolacji poziomej.

We wnękach w których posadowione są rzeźby tynk jest znacznie osłabiony i kruszący się.

4. CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

Głównym celem planowanych prac konserwatorskich jest odsłonięcie i utrwalenie substancji zabytkowej oraz odtworzenie pierwotnego, dekoracyjnego wystroju wnętrza kościoła parafialnego w Kluczewsku. Wtórne warstwy malarskie pokrywające ściany, ołtarze boczne oraz ambonę i transept organowy mają ciemnoszary kolor, przez co wnętrze wydaje się zabrudzone i bardzo ciemne. Pierwotnie wnętrze ściany były jasne, kolory na ołtarzach żywe, zaś marmuryzacje wysokiej klasy. W wyniku współczesnych remontów i napraw, m.in. montażu okablowania oświetlenia, we wnętrzu znajdują się liczne bruzdy uzupełnione zaprawą cementową, ściany próbowano oczyszczać przed ważnymi uroczystościami powodując smugi, planowane prace uporządkują wnętrze i znacznie poprawią estetykę wnętrza kościoła, który jest miejscem niezwykle ważnym dla parafian, a także świadkiem lokalnej historii.

W celu wykonania założeń planowane wykonanie pełnej konserwacji i renowacji w zakresie:

- odsłonięcie oraz konserwacja marmuryzacji ołtarza głównego oraz ołtarzy bocznych;
- odtworzenie pierwotnego koloru wnętrza: białe ściany z brązową lamperią;
- delikatne oczyszczenie strefy powyżej gzymsu, w tym dekoracji malarskiej na sklepieniu;
- odtworzenie pierwotnej kolorystyki rzeźb Świętych we wnękach oraz na ołtarzu głównym;
- odtworzenie pierwotnej kolorystyki ambony wraz ze złoceniami rzeźb Ewangelistów;
- odtworzenie pierwotnej kolorystyki transeptu organowego wraz z balustradą.

Ze względu na widoczne we wnętrzu, a także na elewacji wysolenia, zalecane jest wykonanie ekspertyzy ustalającej dokładne przyczyny i źródła zawilgocenia (prawdopodobnym winowajcą jest zamontowana od zewnętrznej strony opaska kamienna, powyżej której pojawiają się ubytki tynku związane z oddawaniem przez mur wilgoci, jednak należy także sprawdzić fundamenty). W następstwie ekspertyzy należy wykonać izolację przeciwwilgociową dostosowaną do potrzeb kościoła.

Należy zaznaczyć, że bez zadbania o odpowiednią izolację przeciwwilgociową, efekty wykonanych prac będą nietrwałe, szczególnie w obrębie ścian.

Z uwagi na lepszy stan zachowania oraz większą dekoracyjność warstw pochodzących z 1888 r. proponuje się odtworzenie tego wyglądu wnętrza, a więc:

- białych ścian z brązową lamperią (rozwiązanie korzystne ze względów praktycznych);
- odsłonięcie większego fragmentu ściany w dobudowanej części kościoła w celu odkrycia zakresu występowania marmuryzacji na ścianie;
- ołtarz główny z marmuryzacją w odcieniach błękitu i żółceni, wykonaną techniką olejną;
- ołtarze boczne z marmuryzacją w odcieniach błękitu w partiach przykrytych farbą olejną, czerwieni na kolumnach oraz płycinach, wraz z odtworzeniem marmuryzacji na murowanych podstawach ołtarzowych.
- na ambonie zaleca się odtworzenie kolorystyki w odcieniach błękitu oraz złocen na rzeźbach Ewangelistów;
- na transepcie organowym wraz z balustradą należy odtworzyć kolorystykę zgodnie z odkrywkami, bez marmuryzacji, która na tym elemencie nigdy nie występowała.

Ze względu na szeroki zakres realizacji należy w początkowej fazie prac zorganizować komisję konserwatorską z udziałem inspektorów WUOZ w Kielcach, aby przedyskutować kolorystykę oraz przyjętą koncepcję odtwarzania drugiej chronologicznie warstwy.

Prace należy wykonywać materiałami najwyższej jakości, stosując systemy jednego producenta. Preparaty oraz zaprawy powinny posiadać właściwości dostosowane do oryginalnych materiałów, przede wszystkim zaleca się stosowanie zapraw wapiennych. Należy bezwzględnie unikać stosowania zapraw cementowo – wapiennych. Na każdym etapie prac konieczny jest nadzór konserwatorski.

5. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

5.1. OŁTARZ GŁÓWNY

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania obiektu, kontynuowana na każdym kolejnym etapie prac.
2. Demontaż rzeźb Matki Bożej oraz Św. Jana. Kontynuacja prac przy rzeźbach w pracowni konserwatorskiej wg programu opisanego w podpunkcie 4.5.
3. Demontaż tkaniny za krzyżem Chrystusa.
Demontaż należy wykonać z zachowaniem należytej ostrożności, aby nie uszkodzić sąsiadujących elementów ołtarza oraz samej tkaniny. Tkaninę należy przechować, w zależności od stanu zachowania ściany, którą zakrywa (oraz tego co przedstawia) możliwe jest jej ponowne zamontowanie (po oczyszczeniu), lub też innej tkaniny w przypadku nadmiernych zniszczeń oryginału. W przypadku występowania marmuryzacji za tkaniną należy przeprowadzić jej konserwację oraz wyeksponować.
4. Usunięcie wtórnych warstw malarskich oraz zapraw, odsłonięcie drugiej warstwy chronologicznej: marmuryzacji w jasnych odcieniach żółceni i błękitu na całej powierzchni ołtarza głównego.
Warstwy wtórne należy usunąć mechanicznie – skalpelami. Dopuszczalne jest wspieranie procesu czyszczenia preparatami spulchniającymi farby olejne – np. Scansol lub podobne. Proces czyszczenia należy wykonać z dużą starannością, unikając uszkodzeń odłanianej warstwy marmuryzacji.
5. W przypadku znacznego osłabienia i osypywania się zaprawy z podłoża – usunięcie fragmentu w przypadku znacznego osłabienia, ewentualne wzmocnienie fragmentów osłabionych.
Wyprawa wapienna na ołtarzu głównym zachowała się w dobrym stanie, jednak w przypadku odkrycia osłabionych fragmentów w trakcie czyszczenia fragmenty znacznie osłabione i osypujące się należy ostrożnie usunąć, kierując się zasadą maksymalnego możliwego zachowania oryginału. Fragmenty nadające się do wzmocnienia należy nasycić preparatem Remmers KSE 300. Preparat należy nałożyć zgodnie ze specyfikacją

techniczną, zapewniając 2 tygodniowy okres sezonowania preparatu, który zapewni mu hydrofilność. Proces musi być wykonywany przez dyplomowanego konserwatora, z uwagi na ryzyko uszkodzenia warstwy polichromii w wyniku kontaktu z preparatem.

6. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej.

Do zabezpieczenia oryginalnej warstwy malarskiej werniks retuszerski przeznaczony do farb olejnych, np. Talens, Lefranc lub podobny. Werniks wyrówna kolorystykę odsłoniętej warstwy malarskiej oraz zabezpieczy ją przed dalszymi pracami. Wybrany werniks powinien charakteryzować się wysoką odpornością na UV.

7. Uzupelnienie ubytków wyprawy wapiennej zaprawą mineralną o analogicznych właściwościach.

Ubytki należy uzupełnić nadając im formę analogiczną do oryginału. Należy zastosować zaprawy Keim, mające najlepsze dostępne na rynku zaprawy wapienne, także cienkowarstwowe zaprawy imitujące tradycyjną wyprawę wapienną (Keim Turado 0,3). Nałożone nowe wyprawy należy zagruntować stosownym materiałem, w przypadku zapraw Keim odpowiednio dobraną fixatywą.

8. Uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej techniką analogiczną do oryginału – farby o spoiwie olejnym, lub olejno-żywicznym przeznaczonych dla użytku profesjonalnego.

Większe ubytki warstwy malarskiej należy uzupełniać stosując kolory identyczne z oryginałem, malując w sposób naśladujący oryginalną marmuryzację.

Mniejsze ubytki należy uzupełniać metodą lawowania, kropkowania, kreskowania – w zależności od miejsca i charakteru ubytku.

Należy zastosować farby olejne wysokiej jakości – Schmincke, LeFranc&Bourgeois lub podobne, razem z dedykowanymi mediami.

Uzupełnianie ubytków należy poprzedzić sporządzeniem prób i przedstawieniem ich na komisji konserwatorskiej z udziałem przedstawicieli WUOZ Kielce.

9. W przypadku odnalezienia śladów złoczeń należy je odtworzyć.

Złoczenie należy wykonać metodą analogiczną do oryginalnej – z zachowaniem odpowiedniego stopnia połysku oraz z zastosowaniem 23 - 24 karatowych płatków złota. Jako alternatywa dla metody zastosowanej oryginalnie dopuszczalne jest także zastosowanie złoczenia metodą Kolnera. Warstwy złoczenia nie należy zabezpieczać dodatkowymi preparatami.

10. Zabezpieczenie całej powierzchni ołtarza warstwą werniksu końcowego odpowiedniego dla farb olejnych.

5.2. OŁTARZE BOCZNE Z RUCIEM

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania obiektu, kontynuowana na każdym kolejnym etapie prac.

2. Prace należy rozpocząć od usunięcia osłabionych tynków na obu murowanych mensach ołtarzowych. Odsłoniętą powierzchnię należy wzmocnić gruntem Keim Soliprim w przypadku dobrego stanu zachowania, lub też preparatem wzmacniającym KSE Remmers w przypadku znacznego osłabienia. Następnie należy wyprowadzić w tynku wapiennym NHL-KP 3.0. Keim odpowiedni kształt, jeśli to konieczne należy tynk rozrabiać z dodatkiem piasku w celu osłabienia zaprawy. Pobiałę należy zaimitować wyprawą cienkowarstwową Keim Turado 0.3. Wierzchnia warstwa kolorystyczna mens powinna zostać zaakceptowana przez komisję konserwatorską i wynikać z badań odkrywkowych. Do jej wykonania zaleca się farby krzemianowe Keim Restaur Lasur, Optil lub równorzędne.

3. Usunięcie wtórnych warstw malarskich oraz zapraw na ołtarzu drewnianym, odsłonięcie drugiej warstwy chronologicznej: marmuryzacji w jasnych odcieniach błękitu.

Warstwy wtórne należy usunąć mechanicznie – skalpelami. Dopuszczalne jest wspieranie procesu oczyszczania preparatami spulchniającymi farby olejne – np. Scansol lub podobne. Proces oczyszczania należy wykonać z dużą starannością, unikając uszkodzeń odsłanianej warstwy marmuryzacji.

4. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej.

Do zabezpieczenia oryginalnej warstwy malarskiej werniks retuszerski przeznaczony do farb olejnych, np. Talens, Lefranc lub podobny. Werniks wyrówna kolorystykę odsłoniętej warstwy malarskiej oraz zabezpieczy ją przed dalszymi pracami. Wybrany werniks powinien charakteryzować się wysoką odpornością na UV.

5. Uzupelnienie ubytków drewna.

Mniejsze ubytki należy uzupełnić szpachlówkami akrylowymi, np. Modostuc lub Tikkurila Colowood. Powierzchnię ubytków należy wyprowadzić do kształtu analogicznego do otoczenia, podczas szlifowania należy zwracać szczególną uwagę na nieuszkodzenie oryginału.

Jeśli podczas oczyszczania ujawnią się większe ubytki należy uzupełnić je metodą flekowania stosując drewno sezonowane, tożsame gatunkowo z oryginałem. Fleki należy wklejać na tradycyjny klej stolarski.

5. Uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej techniką analogiczną do oryginału – farby o spoiwie olejnym, lub olejno-żywicznym przeznaczonych dla użytku profesjonalnego.

Większe ubytki warstwy malarskiej należy uzupełniać stosując kolory identyczne z oryginałem, malując w sposób naśladujący oryginalną marmuryzację.

Mniejsze ubytki należy uzupełniać metodą lawowania, kropkowania, kreskowania – w zależności od miejsca i charakteru ubytku.

Należy zastosować farby olejne wysokiej jakości – Schmincke, LeFranc&Bourgeois lub podobne, razem z dedykowanymi mediami.

Uzupelnianie ubytków należy poprzedzić sporządzeniem prób i przedstawieniem ich na komisji konserwatorskiej z udziałem przedstawicieli WUOZ Kielce.

6. Odtworzenie złocień

Złocenie należy wykonać metodą analogiczną do oryginalnej – z zachowaniem odpowiedniego stopnia połysku oraz z zastosowaniem 23 - 24 karatowych płatków złota. Jako alternatywa dla metody zastosowanej oryginalnie dopuszczalne jest także zastosowanie złocenia metodą Kolnera. Warstwy złocenia nie należy zabezpieczać dodatkowymi preparatami.

7. Zabezpieczenie całej powierzchni ołtarza warstwą werniksu końcowego odpowiedniego dla farb olejnych.

5.3. AMBONA

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania obiektu, kontynuowana na każdym kolejnym etapie prac.

2. Demontaż figur świętych z mównicy i kontynuacja prac w pracowni.

Usunięcie wtórnych warstw malarskich oraz zapraw, odsłonięcie drugiej warstwy chronologicznej: marmuryzacji w jasnych odcieniach błękitu. Renowację należy przeprowadzić analogicznie jak pozostałych elementów ołtarza.

3. Warstwy wtórne należy usunąć mechanicznie – skalpelami. Dopuszczalne jest wspieranie procesu oczyszczania preparatami spulchniającymi farby olejne – np. Scansol lub podobne. Proces oczyszczania należy wykonać z dużą starannością, unikając uszkodzeń odsłanianej warstwy marmuryzacji.

4. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej.

Do zabezpieczenia oryginalnej warstwy malarskiej werniks retuszerski przeznaczony do farb olejnych, np. Talens, Lefranc lub podobny. Werniks wyrówna kolorystykę odsłoniętej warstwy malarskiej oraz zabezpieczy ją przed dalszymi pracami. Wybrany werniks powinien charakteryzować się wysoką odpornością na UV.

5. Uzupelnienie ubytków drewna.

Mniejsze ubytki należy uzupełnić szpachlówkami akrylowymi, np. Modostuc lub Tikkurila Colowood. Powierzchnię ubytków należy wyprowadzić do kształtu analogicznego do otoczenia, podczas szlifowania należy zwracać szczególną uwagę na nieuszkodzenie oryginału.

Jeśli podczas oczyszczania ujawnią się większe ubytki należy uzupełnić je metodą flekowania stosując drewno sezonowane, tożsame gatunkowo z oryginałem. Fleki należy wklejać na tradycyjny klej stolarski.

6. Uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej techniką analogiczną do oryginału – farby o spoiwie olejnym, lub olejno-żywicznym przeznaczonych dla użytku profesjonalnego.
Większe ubytki warstwy malarskiej należy uzupełniać stosując kolory identyczne z oryginałem, malując w sposób naśladowujący oryginalną marmuryzację.
Mniejsze ubytki należy uzupełniać metodą lawowania, kropkowania, kreskowania – w zależności od miejsca i charakteru ubytku.
Należy zastosować farby olejne wysokiej jakości – Schmincke, LeFranc&Bourgeois lub podobne, razem z dedykowanymi mediami.
Uzupełnianie ubytków należy poprzedzić sporządzeniem prób i przedstawieniem ich na komisji konserwatorskiej z udziałem przedstawicieli WUOZ Kielce.
7. Odtworzenie złocień
Złocenie należy wykonać metodą analogiczną do oryginalnej – z zachowaniem odpowiedniego stopnia połysku oraz z zastosowaniem 23 - 24 karatowych płatków złota. Jako alternatywa dla metody zastosowanej oryginalnie dopuszczalne jest także zastosowanie złocenia metodą Kolnera. Warstwy złocenia nie należy zabezpieczać dodatkowymi preparatami.
8. Ponowny montaż rzeźb Świętych.
9. Zabezpieczenie całej powierzchni ołtarza warstwą werniksu końcowego odpowiedniego dla farb olejnych.

PROSPEKT

5.4. ~~FRANSEPT~~ ORGANOWY Z BALUSTRADĄ

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania obiektu, kontynuowana na każdym kolejnym etapie prac.
2. Usunięcie wtórnych warstw malarskich oraz zapraw, odsłonięcie jasnobłękitnej warstwy chronologicznej.
Warstwy wtórne należy usunąć mechanicznie – skalpelami. Dopuszczalne jest wspieranie procesu oczyszczania preparatami spulchniającymi farby olejne – np. Scansol lub podobne. Proces oczyszczania należy wykonać z dużą starannością, unikając uszkodzeń odsłanianej warstwy.
3. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej.
Do zabezpieczenia oryginalnej warstwy malarskiej werniks retuszerski przeznaczony do farb olejnych, np. Talens, Lefranc lub podobny. Werniks wyrówna kolorystykę odsłoniętej warstwy malarskiej oraz zabezpieczy ją przed dalszymi pracami. Wybrany werniks powinien charakteryzować się wysoką odpornością na UV.
4. Uzupelnienie ubytków drewna.
Mniejsze ubytki należy uzupełnić szpachlówkami akrylowymi, np. Modostuc lub Tikkurila Colowood. Powierzchnię ubytków należy wyprowadzić do kształtu analogicznego do otoczenia, podczas szlifowania należy zwracać szczególną uwagę na nieuszkodzenie oryginału.
Jeśli podczas oczyszczania ujawnią się większe ubytki należy uzupełnić je metodą flekowania stosując drewno sezonowane, tożsame gatunkowo z oryginałem. Fleki należy wklejać na tradycyjny klej stolarski.
5. Uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej techniką analogiczną do oryginału – jednolitą warstwą farby w odcieniu identycznym z oryginalnym.
Należy zastosować farby olejne wysokiej jakości – Schmincke, LeFranc&Bourgeois lub podobne, razem z dedykowanymi mediami.
Uzupełnianie ubytków należy poprzedzić sporządzeniem prób i przedstawieniem ich na komisji konserwatorskiej z udziałem przedstawicieli WUOZ Kielce.
6. Zabezpieczenie całej powierzchni ołtarza warstwą werniksu końcowego odpowiedniego dla farb olejnych.

5.5. RZEŻBY MATKI BOŻEJ, ŚW. JANA, ŚW. PIOTRA I ŚW. PAWŁA

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania obiektu, kontynuowana na każdym kolejnym etapie prac.
2. Ostrożny demontaż rzeźb, zabezpieczenie i przewiezienie ich do pracowni konserwatorskiej.
3. Usunięcie wtórnych warstw malarskich oraz zapraw, odsłonięcie jasnobłękitnej warstwy chronologicznej.
Warstwy wtórne należy usunąć metodami chemicznymi – stosując preparaty spulchniające farby olejne – np. Scansol lub równorzędne, wspomagając się metodami mechanicznymi – oczyszczając skalpelami. Oczyszczając mechanicznie należy zwrócić szczególną uwagę aby nie zranić gipsu. Oczyszczanie należy prowadzić aż do odsłonięcia białej, oryginalnej warstwy malarskiej, zgodnie z odkrywkami.
4. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej.
Do zabezpieczenia oryginalnej warstwy malarskiej werniks retuszerski przeznaczony do farb olejnych, np. Talens, Lefranc lub podobny. Werniks wyrówna kolorystykę odsłoniętej warstwy malarskiej oraz zabezpieczy ją przed dalszymi pracami. Wybrany werniks powinien charakteryzować się wysoką odpornością na UV.
5. Uzupelnienie ubytków podłoża.
Ubytki należy uzupełnić gipsem ceramicznym, który jest materiałem analogicznym do zastosowanego. Powierzchnię ubytków należy wyprowadzić do kształtu analogicznego do otoczenia, podczas szlifowania należy zwracać szczególną uwagę na nieuszkodzenie oryginału.
6. Uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej techniką analogiczną do oryginału – jednolitą warstwą farby w odcieniu identycznym z oryginalnym – na podstawie prób kolorystycznych.
Należy zastosować farby olejne wysokiej jakości – Schmincke, LeFranc&Bourgeois lub podobne, razem z dedykowanymi mediami.
7. Zabezpieczenie całej powierzchni ołtarza warstwą werniksu końcowego odpowiedniego dla farb olejnych w odcieniu satynowym.
8. Po zakończeniu prac oraz wyschnięciu wszystkich nałożonych warstw należy zabezpieczyć rzeźby oraz przetransportować je ze szczególną ostrożnością do Kościoła oraz ponownie zamontować rzeźby w niszach oraz na ołtarzu głównym.

5.6. ŚCIANA Z MARMURYZACJĄ W CZĘŚCI ZACHODNIEJ

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania obiektu, kontynuowana na każdym kolejnym etapie prac.
2. Fragment ściany w dobudowanej części kościoła (odkrywka nr 45), gdzie rozpoznano ślady marmuryzacji należy odsłonić w celu określenia dokładnego zakresu występowania polichromii. Usunięcie wtórnych warstw malarskich metodami mechanicznymi, na sucho: szpachelkami oraz skalpelami. Należy zwracać szczególną uwagę aby nie ranić warstwy oryginalnej.
3. Doczyszczenie powierzchni. Usunięcie cienkich warstw wtórnych klejów, zabrudzeń, zapraw, pyłów. Należy zastosować rozpuszczalniki chemiczne bezpieczne dla oryginału lub metody mechaniczne (skalpel). Należy zwrócić szczególną uwagę na działanie rozpuszczalników lub innych wybranych metod, aby nie uszkodzić oryginału.
4. Zabezpieczenie oryginału paroprzepuszczalnym gruntem na bazie zoli krzemionkowych Keim Soliprim lub równoważnym. Preparat nie zmienia koloru polichromii, wzmacnia podłoże, zachowuje paroprzepuszczalność oraz nie zawiera dodatku rozpuszczalników. Dzięki zabiegowi wyrównana zostanie chłonność i odcień marmuryzacji. Preparat należy nanosić pędzlem.
5. Uzupelnienie drobnych ubytków masą szpachlową do wnętrza na bazie mineralnej lub na bazie krzemianów, np. Remmers Multi Fill (dawniej Multispachtel) lub Keim Turado 0,3. *Opracowanie powierzchni w sposób analogiczny do otaczającej, aby zachować jednolitą teksturę ścian. Podczas szlifowania należy zwracać*

szczególną uwagę na nieuszkodzenie oryginału. Zaprawę należy zabezpieczyć gruntem Keim Soliprim (lub równoważnym, wykorzystanym do zabezpieczenia polichromii).

6. Uzupelnienie ubytków warstwy malarskiej

Uwaga: Konieczna jest akceptacja prób kolorystycznych oraz metody uzupełniania ubytków warstwy malarskiej (kropkowanie, kreskowanie, lawowanie etc.) przez komisję z udziałem przedstawicieli WUOZ w Kielcach.

Scalenie kolorystyczne ścian. Należy zastosować wysokiej jakości farby zolowo –krzemianowe Keim Optil lub równoważne, wizualnie zbliżonych do farb wapiennych, naśladowczo do oryginału. Powierzchnia po zagruntowaniu fiksatywą Keim Soliprim i zastosowaniem farby Keim Optil nie wymaga gruntowania po zakończeniu prac.

7.7. ŚCIANY NA KTÓRYCH NIE WYSTĘPUJĄ POLICHROMIE DO WYSOKOŚCI GZYMSU

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania obiektu, kontynuowana na każdym kolejnym etapie prac.
2. Usunięcie wtórnych wypraw tynkarskich, szpachlówek, zapraw cementowych, a także usunąć wierzchnią warstwę zaprawy którą wypełniono szprosy prowadząc kable. Zaprawy o nieodpowiednim składzie i właściwościach, nałożone w niedbały sposób, z widocznym śladem narzędzi, bez zatarcia, zaburzają odbiór estetyczny świątyni. Usunąć należy także wszystkie fragmenty głucho oraz zasolone.
3. Wyrównanie chłonności tynku paroprzepuszczalnym gruntem na bazie zoli krzemionkowych Keim Soliprim lub równoważnym. Preparat nie zmienia koloru polichromii, wzmacnia podłoże, zachowuje paroprzepuszczalność oraz nie zawiera dodatku rozpuszczalników.
4. Wypełnienie większych ubytków zaprawą wapienną Keim NHL lub równoważnej. Zaprawę wapienną należy rozrabiać mieszadłem (zaprawa z betoniarki będzie zbyt płynna). Aby uzyskać zaprawę o analogicznych właściwościach do oryginału do zaprawy można dodać piasku kwarcowego w proporcji adekwatnej do oryginału.
5. Nałożenie na całość powierzchni cienkowarstwowej wyprawy tynkarskiej Keim Turado 0,3 lub równoważnej. Wyprawę cienkowarstwową należy rozprowadzić gąbkami, lub zacieraczkami nakładając bardzo cienką warstwę wyrównującą. Dopuszczalne jest delikatnie widoczne kruszywo zaprawy podkładowej, jednak sama zaprawa cienkowarstwowa nie powinna zawierać kruszywa, zalecana jest granulacja 0,3.
6. Pomalowanie ścian świątyni farbą o spoiwie krzemianowym Keim Optil lub Innotop w kolorze jasno kremowym, białym, imitującym pobiałę wapienną.
W obrębie prezbiterium odkrywki wykazały występowanie odcienia jasnej zieleni. Powrót do tej tonacji można wziąć pod uwagę i wyboru dokonać na podstawie prób kolorystycznych przedstawionych na komisji z udziałem inspektora WUOZ.
7. Odtworzenie lamperii na wysokość identyczną z oryginałem w kolorze brązu. Kolor należy dobrać do odkrytych warstw oryginalnej lamperii. Próby kolorystyczne należy przedstawić do akceptacji na komisji z udziałem przedstawicieli WUOZ Kielce. Należy zastosować farby o wysokiej klasie ścieralności Keim Optil lub Innotop.

Fot. 2. Widok ogólny na prezbiterium oraz ołtarze boczne

Fot. 3. Widok ogólny na nawę kościoła

Fot. 4. Widok ogólny na sklepienie

Fot. 5. Wtórna wyprawa przy ołtarzu głównym

Fot. 6. Ołtarz boczny

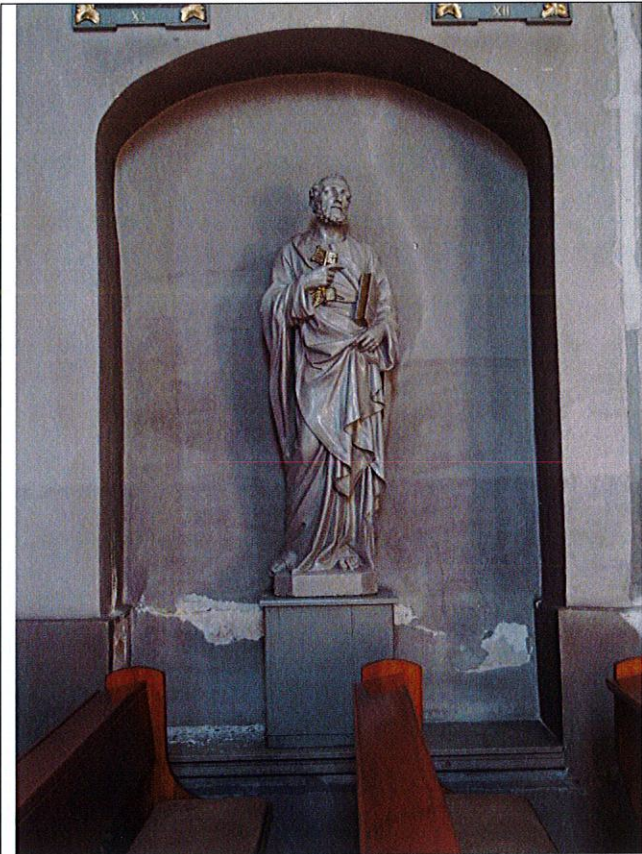
Fot. 7. Ołtarz boczny

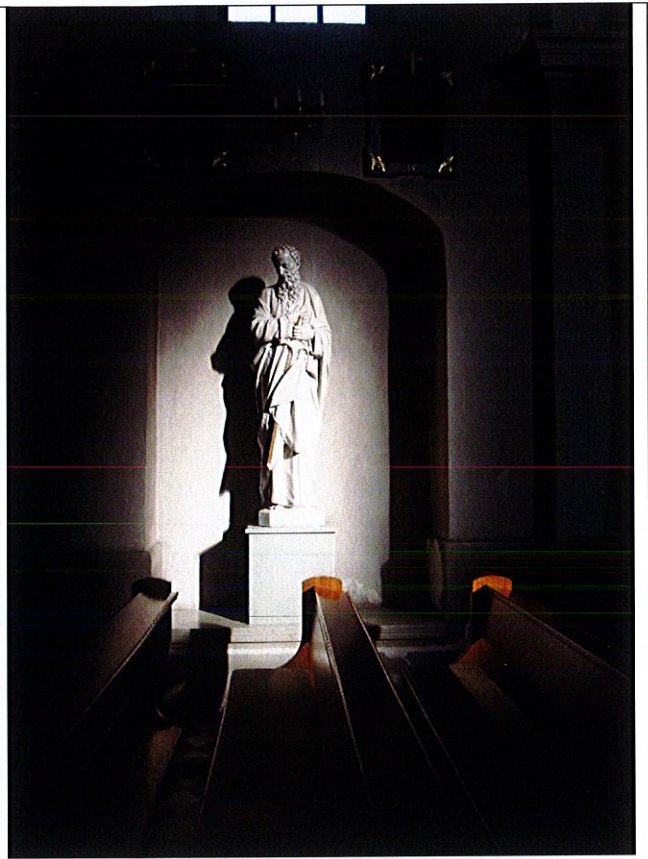
Fot. 8. Zwieńczenie ołtarza bocznego

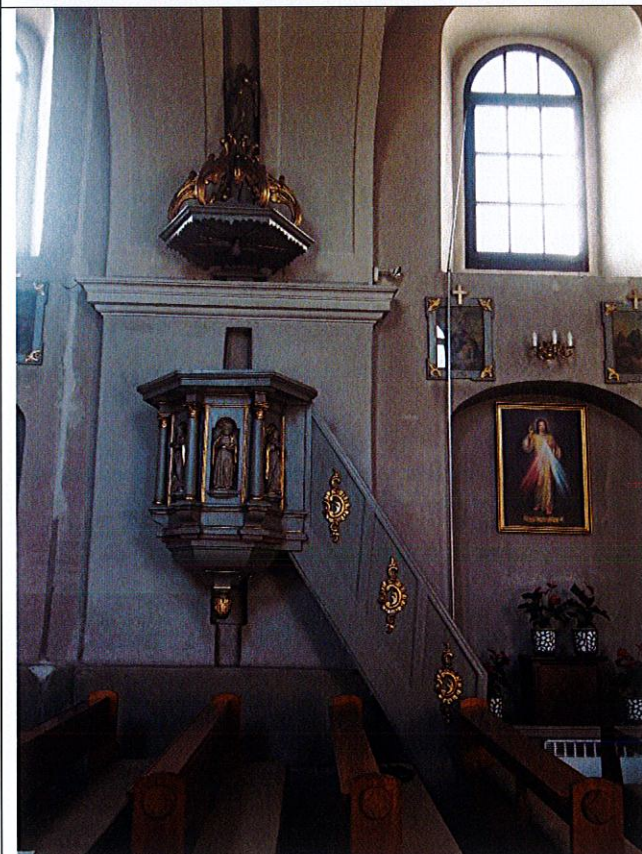
Fot. 9. Epitafium na ścianie prezbiterium, widoczny jeden z ołtarzy bocznych

Fot. 10. Święty Piotr. Widoczne zniszczenia tynku

Fot. 11. Święty Paweł

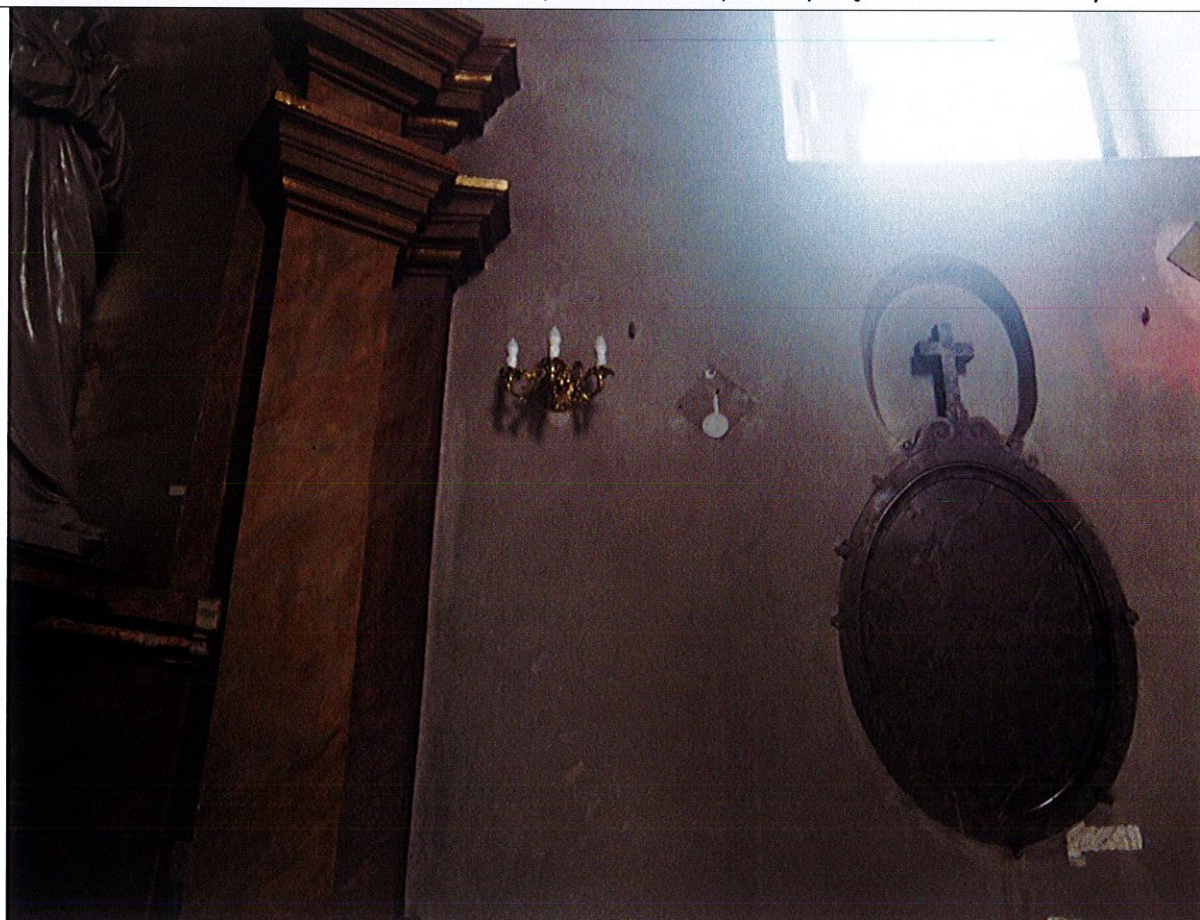
Fot. 12. Ambona

Fot. 13. Zasolenie i uszkodzenie tynku w części przyziemia

Fot. 14. Ściana w obrębie prezbiterium, widoczne drobne pęknięcia włosowate i zabrudzenia powstałe w wyniku sprzątania kościoła – mycia ścian

Fot. 15. Ściana w obrębie prezbiterium

Fot 16. Widoczne ślady zawilgocenia w wyższych partiach kościoła

Fot. 17. Zasolenia i ubytki tynku w dolnych partiach ściany północnej

Fot. 18. Ubytki tynku w niszy z rzeźbą świętego

Fot. 19. Wtórna wyprawa w miejscu prowadzenia peszla

CONSERVO
BARBARA
WIŚNIEWSKA
konserwacja dzieł
sztuki
NIP 8792543995
tel. 663556621

Załącznik nr do
Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach
dnia
Znak

5 DEC 273A/2024
28 05 2024
KONS 5142/154. 2024

Świętokrzyski Wojewódzki
Konservator Zabytków w Kielcach
mgr Joanna Modras

BADANIA KONSERWATORSKIE

ODKRYWKI STRATYGRAFICZNE WE WNĘTRZU KOŚCIOŁA PW. ŚW. WAWRZYŃCA W KLUCZEWSKU

opracowanie:
mgr Barbara Wiśniewska
nr dyplomu UMK: 1400/179501/2015

Barbara Wiśniewska

Kluczewsko, 2024

SPIS TREŚCI

1. Przedmiot opracowania	3
2. Metodyka badań.....	3
3. Odkrywki stratygraficzne.....	4
Ołtarz główny	4
nr 1	5
nr 2	7
nr 3	8
nr 4	9
nr 5	10
nr 6	11
nr 7	12
nr 8	13
nr 9	14
nr 10	15
Ołtarz boczny pw. Matki Bożej	16
nr 11	17
nr 12	19
Ołtarz boczny pw. Świętego Wawrzyńca	21
nr 13	22
nr 14	24
Ambona	26
nr 15	27
nr 16	27
nr 17	28
nr 18	30
nr 19	32
nr 20	33
Transept organowy	34
nr 21	35
nr 22	35
nr 23	33
nr 24	36
nr 25	37
Balustrada transeptu organowego	38
nr 26	39
nr 27	40
Rzeźba Św. Piotra	41
nr 28	42
nr 29	42
nr 30	43
nr 31	43
nr 32	44